

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74 hallituksen esityksen johdosta tuloverolaiksi sekä laiksi eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 6 päivänä lokakuuta 1992 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen n:o 200.

Hallitus ehdottaa, että vuoden 1993 alusta toteutettaisiin tuloverouudistus, jonka keskeisenä sisältönä on pääomatulojen verotuksen eriyttäminen ansiotulojen verottamisesta. Uudistuksen toteuttamista tarkoittavat lakiehdotukset sisältyvät hallituksen esityksiin n:ot 200—209. Valiokunta on käsitellyt nämä esitykset samanaikaisesti ja siten myös kuullut niistä asiantuntijoita samanaikaisesti. Lisäksi verouudistukseen liittyy myöhemmin erikseen annettu ennakkopöytälain muuttamista tarkoittava hallituksen esitys n:o 244, joka on käsitelty näistä esityksistä erillisenä.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa verojaostossa, joka on valmistellut käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä koskevan mietinnön valiokuntaa varten, ovat olleet asiantuntijoina kuultavina:

— ylijohtaja Lasse Arvela, apulaisosastopäällikkö Seppo Mäkelä, hallitusneuvos Kirsi Seppälä, finanssineuvos Reino Niinivaara, hallitusneuvos Maija-Leena Sarkko, lainsäädäntöneuvos Tarja Jääskeläinen, lainsäädäntöneuvos Maria Rehinder ja vanhempi finanssisihteeri Merja Taipalus valtiovarainministeriöstä sekä apulaisverojohtaja Anneli Nuoritalo edustaen valtiovarainministeriötä,

— pääjohtaja Jukka Tammi, apulaisjohtaja Mirjami Laitinen, apulaisjohtaja Risto Salama, ylitarkastaja Raija Myllys-Kauppinen, ylitarkastaja Erkki Laanterä, ylitarkastaja Marja Nikkanen, ylitarkastaja Sirpa Venesjärvi, ylitarkastaja Tuula Hakola, ylitarkastaja Pirjo-Päivi Pihlanto ja ylitarkastaja Lasse Lovén verohallituksesta,

— osastopäällikkö Heikki Koskenkylä Suomen Pankista,

— osastopäällikkö Antti Arola kansaneläkelaitoksesta,

— ylijohtaja Pentti Takala metsähallituksesta,
— professori Erkki Tomppo Metsäntutkimuslaitoksesta,

— kirkkoneuvos Matti Halttunen kirkkohallituksesta,

— vs. kunnanjohtaja Pekka Tuomivaara Sodankylän kunnasta,

— Rauman verotoimiston johtaja Mikko Pursiainen ja kunnankamreeri Irja Suominen edustaen Eurajoen kuntaa,

— lakimies Timo Kvist Naantalin kaupungista,

— tutkija Juhana Vartiainen Työväen taloudellisesta tutkimuslaitoksesta,

— ennustepäällikkö Tarmo Valkonen Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksesta,

— tutkimusjohtaja Mikael Ingberg Pellervon taloudellisesta tutkimuslaitoksesta,

— osastopäällikkö Arto Laitinen ja johtava suunnittelija Juha Mynttinen Suomen Kaupunkiliitosta,

— varatoimitusjohtaja Leif Engfelt ja veroasiainpäällikkö Hannele Taatila Suomen Kunnallisliitosta,

— apulaisjohtaja Christel von Martens Finlands svenska kommunförbundista,

— toiminnanjohtaja Timo Hannula Lapin maakuntaliitosta,

— ekonomisti Ismo Luimula Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä,

— suunnittelupäällikkö Olli Saariaho Akavarystä,

— tutkimuspäällikkö Matti Koivisto Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta,

— talouspoliittinen sihteeri Martti Luukko TVK-laisten liittojen edustajana,

— osastopäällikkö Vesa Korpela Veronmaksajain Keskusliitosta,

— lakimies Arto Nikkarinen Väestöliitosta,

— osastonjohtaja Esko Kiviranta ja osastopäällikkö Elina Rutanen Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta,

- varatuomari Agneta Ström Svenska lantbruksproducenternas centralförbundista,
- osastopäällikkö Pertti Litmanen ja maankäyttöpäällikkö Vesa Moisio Metsäteollisuuden Keskusliitosta,
- metsänhoitopäällikkö Antti Koskimäki Metsäkeskus Tapiosta,
- toiminnanjohtaja Martti Rautiainen Kuusamon yhteismetsän ja toiminnanjohtaja Kasper Nurmi Mustialan yhteismetsän edustajina,
- veropoliittinen asiamies Seija Karttunen Teollisuuden Keskusliitosta,
- varatoimitusjohtaja Pauli K. Mattila Keskuskauppakamarista,
- johtaja Risto Suominen Suomen Yrittäjien Keskusliitosta,
- varatuomari Anna Lunden Pienteollisuuden Keskusliitosta,
- toimitusjohtaja Pekka Puputti Kaupan Keskusliitosta,
- lainopillinen asiamies Helena Pollari Hotelli- ja ravintolaneuvostosta,
- varatoimitusjohtaja Risto Rusama Suomen Kuorma-autoliitosta,
- varatuomari Tapani Manninen Helsingin Arvopaperipörssistä,
- osastopäällikkö Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä,
- osastopäällikkö Pekka Heikkilä Säästöpankkiliitosta,
- lakimies Jari Tarkkila Osuuspankkien Keskusliitosta,
- puheenjohtaja Antti Vaahto OTC-yhdistyksestä,
- toimitusjohtaja Asko Schrey Suomen Optimeklarit Oy:stä,
- puheenjohtaja Lea Kononov ja toiminnanjohtaja Heljä Sairisalo Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitosta,
- puheenjohtaja Kari Karjalainen ja asiamies Petri Ritämäki Elatusvelvollisten Liitosta,
- hallituksen puheenjohtaja Timo Rantanen ja varapuheenjohtaja Seppo Laine Kirjanpitoimistojen Liitosta,
- professori Teemu Aho KHT-yhdistyksestä,
- hallituksen varapuheenjohtaja Ritva Salomaa HTM-tilintarkastajayhdistyksestä,
- taidemaalari Kari Jylhä, kuvanveistäjä, professori Laila Pullinen ja lakimies Terhi Aaltonen Suomen Taiteilijaseurasta,
- toiminnanjohtaja Folke Bergström Eläkesäätiöyhdistys ESY:stä,

- Keskinäinen vakuutusyhtiö Kalevan toimitusjohtaja Matti Rantanen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitosta,

- varatoimitusjohtaja Asko Tanskanen Työeläkelaitosten Liitosta,

- toimitusjohtaja Rauno Nurmi Henkivakuutusosakeyhtiö Apollosta,

- varatoimitusjohtaja Seppo Pietiläinen Eläketurvakeskuksesta,

- varapuheenjohtaja Markku Hannula Suomen Ylioppilaskuntien Liitosta,

- toimitusjohtaja Hannu Roine Isku Oy:stä,

- veroasiainpäälikkö Kirsi Rosenblad Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK:sta,

- professori Kari S. Tikka, professori Edward Andersson, professori Heikki Niskakangas, professori Olli Ikkala, professori Veikko Reinikainen, OTL Olof Olsson, lehtori Pentti Rönkkö sekä KHT Ilkka Yli-Räisänen.

Lisäksi Vakuutusyhdistysten Keskusliitto, Pellervo-Seura, Pankkitoimihenkilöliitto ja Aurajoki Oy ovat toimittaneet asiasta kirjalliset lausunnot.

1. Aloitteiden käsittely

Valiokunta on vakiintuneen käytäntönsä mukaisesti käsitellyt tässä yhteydessä kaikki valiokuntaan lähetetyt nykyisen tulo- ja varallisuusverolain tuloverotusta koskeviin säännöksiin liittyvät aloitteet sekä ne aloitteet, jotka sisältävät vastaavankaltaisia säännöshetkkeitä kuin tuloverolakiehdotukseen sisältyy.

Valtiovarainvaliokunta on käsitellyt eduskunnan valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi 10 päivänä huhtikuuta 1992 lähettämän ed. Takalan ym. lakialoitteen n:o 8 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 101 §:n muuttamisesta, 1 päivänä syyskuuta 1992 lähettämän ed. Lehtisen lakialoitteen n:o 26 laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta ja 17 päivänä marraskuuta 1992 lähettämän ed. Vistbackan ym. lakialoitteen n:o 41 tuloverolaiksi.

Valiokunta on käsitellyt myös eduskunnan valtiovarainvaliokuntaan 13 päivänä maaliskuuta 1992 käsiteltäväksi lähettämän ed. S-L. Anttilan toivomusaloitteen n:o 26 avio- ja avoliittoparien yhdenvertaisesta kohtelusta verotuksessa, ed. Korhosen ym. toivomusaloitteen n:o 29 työtömyysturvan takautuvien maksujen verotuksen oikaisemisesta, ed. Skinnarin ym. toivomusaloitteen n:o 38 pitkistä työmatkoista johtuvien kustannusten verovähennysoikeuden laajentamisesta.

ta ja ed. Suhosen ym. toivomusaloitteen n:o 39 asuntolainakorkojen vähennysoikeuden laajentamisesta verotuksessa.

2. Hallituksen esityksen sisältö

Hallitus ehdottaa tuloverotuksen uudistamista siten, että pääomatulojen verotus eriytettäisiin ansiotulojen verotuksesta. Pääomatuloja verotettaisiin 25 prosentin suuruisen suhteellisen verokannan mukaan valtionverotuksessa. Ansiotuloja verotettaisiin nykyiseen tapaan progressiivisen veroasteikon mukaan valtionverotuksessa. Niihin kohdistuisi myös kunnallisvero liitännäisineen. Pääomatuloista ei määrättäisi erillistä kunnallisveroa ja sen liitännäisiä. Luonnollisten henkilöiden saamista pääomatuloista kertyvistä valtion verotuloista on tarkoitus siirtää osa kunnille. Yhteisöjen tuloon kohdistuisi ehdotuksen mukaan yhtenäinen 25 prosentin suuruinen vero, jonka tuotto ehdotetaan jaettavaksi lakiehdotuksessa määritellyllä tavalla eri veronsaajien kesken.

Tuloverotusta koskevat säännökset sisältyisivät pääsääntöisesti käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen n:o 200 ja varallisuusverotusta koskevat säännökset hallituksen esitykseen n:o 201 varallisuusverolaiksi. Lisäksi jäisivät voimaan elinkeinotulon verottamisesta annettu laki ja maatilatalouden tuloverolaki, joihin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia hallituksen esityksissä n:ot 203 ja 204.

Käsiteltävänä olevaan esitykseen uudeksi tuloverolaiksi sisältyy pääomatulojen verotusta koskevat säännökset ja ansiotulojen verotusta koskevat säännökset, jotka on erotettu omiksi kokonaisuuksiksi. Luonnolliselle henkilölle laskettaisiin ehdotuksen mukaan erikseen verotettava pääomatulo ja verotettava ansiotulo. Omistajayrittäjien tuloista katsottaisiin pääomatuloksi yrityksen pääoman laskennallista tuottoa vastaava määrä loppuosan tulosta ollessa ansiotuloa. Avointen yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden tulot ehdotetaan jaettavaksi nykyisestä poiketen aina verotettavaksi osakkailla.

Pääomatulojen verotukseen ehdotetaan suhteellisen verokannan käyttöönoton lisäksi useita muitakin muutoksia. Veropohjaa ehdotetaan laajennettavaksi muun muassa luovutusvoittojen, vuokratulojen sekä vakuutustuottojen verotuksen osalta. Metsäverotuksessa ehdotetaan siirryttäväksi nykyisestä pinta-alaperusteisesta verojärjestelmästä todellisten puunmyyntitulo-

jen verotukseen. Järjestelmän muutokseen sisältyy kuitenkin luonnollisten henkilöiden mahdollisuus valita 13 vuoden pituisen siirtymäkauden ajaksi nykyinen metsäverojärjestelmä.

Nykyisin lähdeveron alaiset korkotulot on esityksen mukaan tarkoitus saattaa yhtenäisen pääomatuloverotuksen piiriin täysimääräisesti vuonna 1996.

Korkomenot ehdotetaan vähennettäväksi pääomatuloista. Jos verotettava pääomatulo muodostuu esimerkiksi korkomenojen vuoksi negatiiviseksi, pääomatuloveroprosentin mukainen osuus eli 25 prosenttia alijäämästä hyvitetäisiin eräin rajoituksin verovelvollisen ansiotulosta menevästä verosta. Tämän järjestelmän on tarkoitus korvata muun muassa nykyinen asuntolainojen korkovähennys. Lainan käyttötarkoituksen selvittämisestä ehdotetaan luovuttavaksi. Viiden vuoden siirtymäkauden ajan myönnettäisiin edelleen asteittain aleneva ylimääräinen korkovähennys, jonka määrä laskettaisiin kuluvana vuonna maksettujen korkojen perusteella.

Hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus uudeksi tuloverolaiksi, johon sisältyy useita teknisiä muutosehdotuksia nykyiseen lakiin verrattuna. Lisäksi hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus yleishyödyllisten yhteisöjen verottamisesta annetun lain muuttamisesta.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan siten, että niitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1993 toimitettavassa verotuksessa. Ennakonpidätys on kuitenkin tarkoitus toimittaa verovuoden 1993 alusta maaliskuun loppuun periaatteessa kuluvan vuoden veroperusteiden mukaan kuitenkin eräin hallituksen esityksessä n:o 202 esitettävin muutoksien.

3. Aloitteiden sisältö

Käsiteltyihin lakialoitteisiin sisältyy eräitä ehdotuksia nykyisen tulo- ja varallisuusverolain muuttamiseksi. Käsitellyissä toivomusaloitteissa ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi nykyiseen tulo- ja varallisuusverolakiin liittyviä toivomuksia sekä läheisesti niihin liittyviin muihin seikkoihin liittyviä toivomuksia.

4. Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää

lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä. Valiokunta ehdottaa lakiehdotukseen tehtäväksi kuitenkin jäljempänä selostettavat muutokset.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan tarkoituksena on selvittää henkilöyhtiöiden verotuksen osalta ns. aitamallin soveltamista. Valiokunta kiirehtii ns. vaihtoehtoisen aitamallin selvittämistä.

Valiokunta kiinnittää huomiota esityksen mukaisten ansiotulon ja pääomatulon verokantojen väliseen suureen eroon. Valiokunta toteaa, että esitykseen sisältyy merkittävä verotuksen rakenteellinen uudistus. Valiokunta katsoo, että hallituksen on kiinteästi seurattava verouudistuksen vaikutuksia.

3 §. Vuoden 1993 alusta tulee voimaan kunnallislain muutos (979/92), jonka mukaan kuntainliitot muuttuvat kuntayhtymiksi. Tästä aiheutuu sanonnallisia muutoksia 3, 21 ja 49 §:ään.

4 §. Laivanisännistöyhtiöt on hallituksen esityksessä rinnastettu verotusyhtymiin lähinnä sillä perusteella, että ne eivät ole oikeussubjekteja. Laivanisännistöyhtiöiden rinnastaminen elinkeinoyhtymiin on kuitenkin perustellumpaa, koska yhtiöiden on katsottu harjoittavan elinkeinotoimintaa. Valiokunta on tämän vuoksi siirtänyt laivanisännistöyhtiöt 1 momentin 2 kohdasta momentin 1 kohtaan.

15 §. Esitykseen sisältyvän teknisen virheen korjaamiseksi 3 momenttiin lisätään sana "tulosta".

21 §. Valiokunta ehdottaa tarkistettavaksi säännöstä siten, että uskonnolliset yhteisöt maksaisivat yhteisöveroa kuten uskonnonvapauslaki edellyttää eli vain kunnan osuutta vastaavasti eivätkä lisäksi evankelisluterilaisille ja ortodoksisille seurakunnille. Tilanne ehdotetaan siten säilytettäväksi nykyisenä.

Lisäksi ehdotetaan, että lakiin otetaan säännös siitä, miten valtion tulonhankkimistoiminnan jakamisesta verotusyksiköihin vastaisuudessa päätetään. Päätävältä voisi kuulua valtiovarainministeriölle, sillä menettelyn olisi oltava mahdollisimman joustava valtion toimintaorganisaatioiden muuttuessa. Koska valtion kunnille maksama vero ei tulisi enää yksittäisille kunnille, tulosityksikköjaolla ei olisi suurta merkitystä. Säätelemättä asiaa ei kuitenkaan voitaisi valiokunnan mielestä jättää. Eniten merkitystä olisi valtion metsillä, joiden verot olisi ilmeisesti tarkoituksenmukaisinta kantaa hoitoalueittain. Tämä tapa toisi myös kunnille eniten verotuloja.

Nykytilan säilyttämiseksi ehdotetaan myös, että kunnan ei olisi suoritettava veroa omalla alueellaan harjoittamastaan toiminnasta. Tässä vaiheessa muunlainen menettely ei ole valtiovarainministeriön lausunnon mukaan mahdollinen, koska ei ole käytettävissä perusteita siitä, miten nämä verot jaettaisiin eri kunnille. Valtiovarainministeriö on ilmoittanut, että asiaa on kuitenkin syytä selvittää, koska verotuksen neutraalisuuden kannalta kunnan verovelvollisuus myös kunnallisverotuksessa olisi perusteltua.

Lisäksi pykälään ehdotetaan tehtäväksi 3 §:n kohdalla selostettu muutos.

Hallituksen veropoliittinen ministerivaliokunta on 26.11.1992 päättänyt, että niiden metsävaltaisten kuntien, joissa sijaitsee runsaasti valtion metsiä, erityisongelmat selvitetään vuoden 1993 tammikuun loppuun mennessä. Ministerivaliokunnan päätöksen mukaan edellä mainittujen kuntien asema ei saa heikentyä verouudistuksen johdosta keskimääräistä enempää sen vuoksi, että valtio siirtyy pinta-alaverotuksesta puun myyntitulon verotukseen.

Valiokunta edellyttää, että hallitus antaa välittömästi selvityksen valmistuttua asiaa koskevan esityksen eduskunnalle.

32 §. Valiokunta ehdottaa, että maa-ainesten myyntitulot katsotaan pääomatuloksi. Tämä säännös koskisi sekä maatilatalouden tuloverolain mukaan verotettavia että niitä, joiden verotus toimitetaan nyt säädettävän tuloverolain mukaan. Maa-ainesten myyntitulot on syytä teknisesti erottaa maatalouden nettotuloksen laskentavaiheessa muun muassa sen vuoksi, että ansio- ja pääomatulojaon perusteena (ns. jaettava yritystulo) on maatalouden tulos, josta on vähennetty aikaisempien vuosien tappiot. Näin ollen maatilatalouden tuloverolaissa on säädettävä, että kyseisiä eräi ei lueta maatalouden puhtaaseen tuloon.

Maatilalta otetusta sorasta, savesta, mullasta, turpeesta sekä muusta irrotettavasta maa-aineksesta saadut vastikkeet sisältyvät maatalouden puhtaaseen tuloon (MaatVL 5 § 1 mom. 5 kohta). Lisäksi 5 §:n 1 momentin 11 kohdassa säädetään maa-aineksen yksityisostosta. Nämä lainkohdat tulee siirtää tuloverolakiin. Tämä edellyttäisi tuloverolakiin omaa pykälää, jolloin tuloverolakiin olisi tehtävä runsaasti sellaisia muutoksia, joita ei ole eduskuntakäsittelyn yhteydessä tarkoituksenmukaista tehdä, joten tässä vaiheessa tuloverolaissa ehdotetaan todettavaksi, että maa-aineksista saadut tulot ovat pääomatuloa.

36 §. Omaisten luettelosta on jäänyt erehdyksessä pois puolison lapsi. Tämän lisäyksen ohella pykälään ehdotetaan sanonnallista korjausta.

40 §. Valiokunta ehdottaa, että henkilöyhtiöiden luovutusvoitot katsotaan kaikissa tilanteissa kokonaan pääomatuloksi, johon sovelletaan 25 prosentin verokantaa. Tätä tarkoittavan ehdotuksen tulee asiallisesti vastata elinkeinonharjoittajan verotusta koskevaa ehdotusta. Ehdotetun 38 §:n 2 momentin mukaan jaettava yritystulo katsotaan nettovarallisuudesta riippumatta aina pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa elinkeinotoiminnan käyttöömaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutusvoittoa. Kyseessä on siten pääomatulo-osuuden eräänlainen minimimäärä eikä luovutusvoiton säätäminen erikseen pääomatuloksi. Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisättäisiin asiaa sääntelevä uusi 2 momentti, jolloin ehdotetut 2—4 momentti muuttuisivat 3—5 momentiksi.

41 §. Elinkeinoyhtymän osakkaan pääomatulo-osuuden laskenta edellyttää elinkeinotoimintaan kuuluvien verojen määrittämistä. Näin ollen säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, ettei saamia lueta elinkeinotoiminnan varoihin. Lisäksi ehdotetaan poistettavaksi saamisen alikorkoisuutta koskeva edellytys. Osakassaamiset on maksetun koron korkeudesta riippumatta luettava henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Tämä on myös paremmin sopusoinnussa ehdotetun elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 18 §:n 2 momentin säännöksen perusajatuksen kanssa.

Valiokunnan ehdottaman edellä 32 §:ssä selostetun maa-ainesten myyntitulojärjestelmän mukaan maa-ainesten ottoalueen arvonkorotus vähennettäisiin maatalouden varoista nettovarallisuutta laskettaessa, millä tarkoitetaan varallisuusverolain 17 §:ssä tarkoitettua etuuden arvon arvostamista. Tähän liittyen ehdotetaan 41 §:ään lisättäväksi säännös, jonka mukaan maatalouden veronalaisiin varoihin ei lueta varallisuusverolain 17 §:ssä tarkoitettua maatalaan kuuluvan etuuden arvoa.

42 §. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan selvennettäväksi, jotta kävisi ilmi, että 15 prosentin pääoman tuotto lasketaan vuotuisperusteisesti. Säännöstä on myös tarpeen täydentää ulkomailta saatujen osinkojen pääomatulo-osuuden laskentaa koskevalla maininnalla.

Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan elinkeinotoimintaa harjoittavan osakeyhtiön sellaisen osakkaan, jota ei pidetä yhtiön työsuhteessa

olevana, osakkeiden hankintaan käytetty velka vähennetään hänen osakkeidensa arvosta yhtiöstä saadun osingon pääomatulo-osuutta laskettaessa.

46 §. Kantorahatulon lisäämistä luovutusvoittoon koskevaa säännöstä ehdotetaan siten täsmennettäväksi, että lisäys voitaisiin tehdä vain sellaisilta vuosilta, joina verovelvolliseen on sovellettu pinta-alaverotusta. Hallituksen esityksen sanamuoto johtaisi siihen, että kantorahatulo voitaisiin lisätä luovutushintaan, vaikka verovelvollinen olisi koko lainkohdan tarkoittaman kuuden vuoden ajanjakson ollut myyntiverotuksen piirissä. Koska tämä ei ole tarkoituksena, valiokunta ehdottaa sanottua täsmennystä.

48 §. Koti-irtaimiston verovapautta koskevaa kohtaa ehdotetaan säännöksen ymmärrettävyyden helpottamiseksi muutettavaksi siten, että verovapaus määräytyisi voiton eikä luovutushinnan suuruuden mukaan. Samalla verovapausrajaa ehdotetaan tämän vuoksi alennettavaksi. Säännöksen käytännön merkitys tulee valiokunnan käsityksen mukaan olemaan vähäinen.

Valiokunta ehdottaa, että tuloverolakiin sisällytetään maa- ja metsätalouden ja yritystoiminnan sukupolvenvaihdon helpottamista koskeva säännös. Tätä tarkoittava säännös ehdotetaan sisällytettäväksi 1 momentin uuteen 3 kohtaan ja pykälään lisättäväksi tämän johdosta uusi 5 momentti.

Valiokunta pitää tärkeänä luonnonsuojelulain mukaisten lunastusten verokohtelun selvittämistä niin, ettei verokohtelu muodostu esteeksi tai muutoin vaikeuta luonnonsuojelualueiden muodostamista.

49 §. Viitaten edellä 48 §:n kohdalla lausuttuun pykälän 1 momentin 1 kohta sekä 2 momentti ehdotetaan poistettavaksi.

Lisäksi pykälään ehdotetaan tehtäväksi 3 §:n kohdalla selostettu muutos.

50 §. Luovutustappion vähentämistapaa koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi tulkintaongelmien välttämiseksi. Oman asunnon käsitettä olisi myös täsmennettävä. Henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettujen omaisuuden luovutuksesta syntyneen tappion vähennyskelvottomuuden tulisi koskea vain koti-irtaimistoon rinnastettavaa omaisuutta, eikä esimerkiksi kesämökkejä, joista saadut voitotkin ovat veronalaisia. Kuluvan omaisuuden kuten auton luovutuksesta ei edes voi syntyä aitoa tappiota. Tämä on myös vallitseva oikeuskäsitys, vaikka asiasta ei ole nimenomaista säännöstä.

55 §. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että metsävähennyksen myöntäminen perustuu maatilana pidettävän kiinteistön käsitteeseen. Valiokunta toteaa, että tästä voi aiheutua kohutuuttoman suuria hallinnollisia vaikeuksia, ja katsoo, että hallituksen tulee seurata säännöksen soveltamista käytäntöön.

58 §. Valiokunta ehdottaa korkojen vähentämistä koskeviin säännösehdoituksiin useita muutoksia, joiden muodostamaa kokonaisuutta selostetaan tämän pykälän lisäksi jäljempänä 59, 60, 131, 143 ja 144 §:n kohdalla.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi kaksi uutta momenttia, joista uusi 4 momentti sisältää säännökset korkojen erottelun lainan käyttötarkoituksen mukaan. Vähennyskelpoisia olisivat nykyisin laissa mainitut asunto- ja opintovelan korot, joiden määritelmä säilyisi ennallaan.

Rajaus vähennyskeltottoman koron ja tulonhankkimiseksi otetun lainan koron välillä olisi uusi, joten tulkintaongelmilta ei valiokunnan käsityksen mukaan välttyttäisi. Korkojen vähentämisoikeuden ala olisi laajempi kuin tulo- ja varallisuusverolaissa nykyisin tarkoitettu tulonhankkimistoiminnan ja niin sanotun muun ansiotoiminnan rajaama ala. Myös pienimuotoiseen sijoitustoimintaan otetun velan korko olisi vähennyskelpoinen. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voitaisiin valiokunnan mielestä pitää yhden asunnon vuokraustoimintaa. Välttämättömyyttä ei olisi, että sijoitustoiminta tuottaisi tuloa samana vuonna, jona velka on otettu. Ratkaisuvaa olisi toiminnan tarkoitus, ja yksittäistapauksissa kysymys olisi näytöstä.

Hankalia näyttötilanteita voi syntyä silloin, kun verovelvollinen hankkii omaisuutta, joka voi olla osittain omaan käyttöön tarkoitettua ja osittain sijoitustarkoituksiin hankittua. On mahdollista, että korotkin olisi katsottava tällöin vain osittain vähennyskelpoisiksi. Yksinomaan verovelvollisen ja hänen perheensä omassa käytössä olevan vapaa-ajan asunnon hankkimiseksi otetun velan korko ei valiokunnan käsityksen mukaan olisi vähennyskelpoinen.

Tyypillisiä vähennyskeltottomia korkoja ovat elantomenoja ja muita henkilökohtaisia menoja kuten kodin sisustamista tai esimerkiksi auton taikka veneen hankintaa varten otettujen velkojen korot. Vähennyskeltottomana korkona voidaan yleensä pitää arvokkaidenkin korujen, taulujen ja tekstiilien hankkimiseen otetun velan korkoa, ellei toimintaa voida

esimerkiksi aiemman myyntitoiminnan perusteella osoittaa sijoitusluonteiseksi.

Uudessa 5 momentissa säädettäisiin korkojen vähentämisjärjestyksestä. Ehdotuksen mukainen järjestys eli ensiasunnon hankintaan kohdistuvien korkojen vähentäminen muiden korkojen jälkeen olisi verovelvolliselle edullisin vaihtoehto. Tällä tavoin varmistuisi, että mahdollisimman suuri osa koroista siirtyy 30 prosentin alijäämävähennyksen piiriin.

Valiokunta ehdottaa, että yrityksen ja sen osuuden hankintaan liittyvä korko olisi vähennyskelpoista ennen tulon jakamista pääoma- ja ansiotuloihin. Osuuden tai osakkeiden hankintaan liittyvien velkojen korkojen erityiskohtelu koskisi tällöin henkilöyhtiöiden vastuunalaisia yhtiömiehiä ja sellaisia osakeyhtiön osakkaita, jotka ovat yrittäjien eläkeläisissä tarkoitettuja yrittäjiä.

Pääsäännön mukaan korot vähennetään osakkaan osuudesta elinkeinoyhtymän elinkeinotulosta tai osakeyhtiön jakamasta osingosta ennen tulon jakamista ansio- ja pääomatuloon.

Verovuoden korot voivat ylittää osakkaan verovuonna saaman tulo-osuuden tai osinkojen määrän. Periaatteessa pitäisi tällöin vahvistaa korkomenoista syntyvä erityinen tappio, jotta se voitaisiin vähentää seuraavina vuosina ennen ansio- ja pääomatulojakoa. Tämä monimutkaisia kuitenkin tarpeettomasti verotusta. Lisäksi tappion vahvistaminen ei aina olisi verovelvolliselle edullisin vaihtoehto. Näin ollen olisi valiokunnan mielestä tarkoituksenmukaisinta, että tulo-osuuden tai osingot ylittävät korot vähennettäisiin pääomatuloista, jolloin ne voisivat muodostaa pääomatulolajin tappion. Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisättäisiin tätä tarkoittava uusi 6 momentti.

Valiokunta katsoo, että tulisi selvittää mahdollisuus säätää pankeille ja luottolaitoksille velvollisuus ilmoittaa verottajalle lainan myöntämisen yhteydessä määritellyn velan käyttötarkoitus.

59 §. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, missä järjestyksessä pääomatuloihin kohdistuvat eri vähennykset tehdään. Ensin vähennettäisiin tulonhankkimismenot, sen jälkeen tappiot ja sitten korot siinä järjestyksessä kuin niistä on erikseen säädetty.

60 §. Väärä pykäläviittaus ehdotetaan korjattavaksi ja lisäksi sanonnallista ilmaisua korjattavaksi.

Korkoerottelun vuoksi laissa olisi säädettävä erikseen myös siitä, missä järjestyksessä eri koroista muodostuneet osuudet alijäämästä ote-

taan huomioon hyvityksessä. Ehdotuksen mukaan käytettäisiin samaa järjestystä kuin korkoja vähennettäessä. Koska hyvitys on verovelvolliselle sinänsä samantarvoinen siitä riippumatta, mistä koroista se on muodostunut, asialla on merkitystä lähinnä pääomatulolajin tappion kannalta. Käytettäessä samaa vähentämisyjärjestystä kuin korkoja vähennettäessä tappiota vahvistetaan mahdollisimman vähän muiden kuin ensiasunnon hankintaan otetun velan korkojen perusteella.

61 §. Väärä pykäläviittaus ehdotetaan korjattavaksi.

62 §. Nykyinen peitelty osingonjaon verotus johtaa usein kohtuuttoman ankaraan verotukseen varsinkin yhtiöveron hyvitysjärjestelmän käyttöönnoton jälkeen.

Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää peiteltyyn osingonjakoon liittyvät ongelmat.

68 §. Pykälään ehdotetaan sanonnallista korjausta, joka vastaa 96 §:ään ehdotettavia muutoksia. Muutos johtuu siitä, että eläkevakuutuksen jakautuminen verotuksellisesti kahteen kategoriaan ehdotetaan liukuvaksi. Valiokunta ehdottaa 2 momenttia täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan veronalaiseksi ansiotuloksi katsottaisiin ne työnantajan maksamat eläkevakuutusmaksut, jotka olisivat verovelvollisen itsensä maksamina kokonaan vähennyskeltottomia. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös säännös, jonka mukaan verollisuutta ei aiheuta se, että työnantajan ottama vakuutus on kertamaksullinen. Tämä vastaa säännökselle tarkoitettua sisältöä. Lisäksi 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi sana "sellaisen".

96 §. Pykälän ensimmäiseen momenttiin ehdotetaan lisäystä, joka saattaa lisäeläketurvan samaan asemaan riippumatta siitä, millä tavoin se on järjestetty. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tulopoliittiseen ratkaisuun liittyvän työntekijän työttömyysvakuutusmaksun vähennyskelpoisuutta koskeva säännös ja sanontaa lisäksi tarkistettavaksi.

Toisen ja kolmannen momentin säännösten paikkaa ehdotetaan vaihdettavaksi. Siten laissa säänneltäisiin ensin niistä maksuista, jotka ovat kokonaan vähennettävissä 50 000 markkaan saakka ja vasta sen jälkeen 60-prosenttisesti vähennettävistä maksuista. Lisäksi ehdotetaan pehmenemistä näiden vakuutusten lukemiseen jompaankumpaan ryhmään. Siten ankarampi verokohtelu koskisi eläkevakuutusta vain siltä osin, kuin se johtaa perusturva parempaan

eläkkeeseen. Sääntelytapa estäisi kohtuuttomuudet esimerkiksi niissä tapauksissa, että ankaramman verotuksen piiriin on jouduttu erehdyksen tai laskuvirheen vuoksi. Hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että koko vakuutus kuuluisi verotuksellisesti ankarammin kohdeltavaan kategoriaan, jos perusturva vastaavan vakuutuksen ehdot vähänkin ylittyisivät.

Kokonaiseläketurvaa laskettaessa olisi kansaneläkkeestä otettava huomioon vain pohjaosa ja lisäosa. Tämä yksinkertaistaisi eläkkeiden selvittämistä. Lisäksi pykälään ehdotetaan sanonnallisia selvennyksiä.

Valiokunta toteaa, että eläkevakuutusmaksuvähennyksen saamiseksi tarvittavan todistuksen antamiseen, laskemiseen ja vastuukysymyksiin liittyyne huomattavia ongelmia. Valiokunta katsoo, että hallituksen on seurattava asiaa.

99 §. Hallituksen 14.10.1992 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti lapsenhoitovähennystä ehdotetaan alennettavaksi.

107 §. Valiokunta ehdottaa pykälän sanamuotoa sanonnallisesti täsmennettäväksi.

114 §. Maa-alueen hankintamenosta tehdään verotuksessa kunakin verovuonna käytettyä ainesosamäärää vastaava vähennys eli ns. substanssipoisto. Kun maa-ainesten myyntitulot ehdotetaan säädettäväksi pääomatuloksi, substanssipoisto tulisi vähentää pääomatulona verotettavasta myyntitulosta, joten maatalouden tuloverolain asiaa koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi tuloverolain 114 §:ään.

124 §. Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi 21 §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi.

126 §. Koska valtionverotuksen invalidivähennys on ollut tarkoitus tehdä ansiotulosta menevästä tuloverosta, pykälän sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi.

127 §. Koska valtionverotuksen elatusvelollisuusvähennys on ollut tarkoitus tehdä ansiotulosta menevästä tuloverosta, pykälän sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi.

128 §. Valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta nykyiseen tulo- ja varallisuusverolain tulontasautusta koskevaan 149 §:ään lisättiin kuluvan vuoden alusta voimaan tullut säännös, jonka mukaan kahdelta tai useammalta vuodelta kertyneenä kertatulona pidetään muun ohella kalenterivuoden aikana tapahtuneesta yhdestä tai useammasta myynnistä taiteilijan valmistaman yhden tai useamman taideteoksen myyntitulojen yhteismäärää. Viitaten asiasta mietinnössään n:o 66/1991 vp lausumaansa valiokunta on lisännyt vastaavansisältöisen säännöksen tulontasauksen edellytyksiä

koskevan 128 §:n 3 momentiksi, jolloin ehdotettu 3 momentti muuttuu 4 momentiksi ja 2 momentin 5 kohta tarpeettomana poistetaan.

131 §. Säännöksen 1 momentista puuttuva sana "valtion" ehdotetaan lisättäväksi.

Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi ensiasunnon hankkijoille myönnettävää viiden prosentin alijäämähyvityksen korotusta koskeva säännös. Korotus koskisi vain niitä ensiasunnon hankkijoita, jotka ostavat asunnon lain voimaantulon jälkeen eli ensi vuonna tai sen jälkeen. Korotus myönnettäisiin niin kauan kuin ensiasuntoa varten otettua lainaa on jäljellä, kuitenkin enintään kymmeneltä vuodelta. Säännös edellyttäisi siten lainan seurantaan koko mainitun ajanjakson.

Ensiasunnon ja sen hankkijan kriteerit olisivat muutoin samat kuin aikaisemmin sovelletussa asuntovähennyksessä ja ensiasunnon leimaverohuojennuksessa paitsi, että tämä uusi vähennys myönnettäisiin kaikille eikä vain nuorille ensiasunnon hankkijoille.

134 §. Alijäämähyvityksen siirtäminen puolisolle ehdotetaan tehtäväksi vapaaehtoiseksi. Alijäämä voisi siis niin haluttaessa siirtyä pääomatulolajin tappioksi. Lisäksi ehdotetaan, että siirtoa koskeva vaatimus olisi tehtävä ennen verotuksen päättymistä.

139 §. Yhdenmukaisesti korkotulon lähdeverosta annetun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen n:o 281 kanssa valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, että sellainen korkotulon lähdeverosta annetun lain mukainen korko, joka on kertynyt ajalta ennen vuotta 1995, ei ole tämän lain mukaan veronalaista tuloa.

140 §. Verohallinnossa on katsottu, että yhteismetsät eivät ole kirjanpitovelvollisia. Lisäksi on katsottu, ettei ehdotettu 140 §:n 7 momentti koske esitetystä muodosta yhteisetuutta. Valiokunta ehdottaa, että 7 momenttiin tämän vuoksi lisättäisiin säännös, jonka mukaan puun myyntitulon siirtymäsäännöstä sovelletaan myös yhteismetsän verotuksessa.

Tuloverolain 140 §:n 4 momentissa säädetään metsävähennyksen laskentaperusteista eräissä tapauksissa. Perustelujen mukaan vastikkeellisia saantoja olisivat kaupat ja vaihdot, joissa vastike ylittää kolme neljäsosaa. Valiokunta toteaa, että myös ns. lahjanluonteiset kaupat ja vaihdot ovat vastikkeellisia saantoja. Tällöin metsävähennyksen laskentaperusteena olisi valiokunnan käsityksen mukaan todellista kauppahintaa vastaava metsän osuus.

143 §. Eläkevakuutuksiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, joka jättäisi vanhat eläkevakuutukset lainkohdassa mainituin edellytyksin selvitysmenettelyn ulkopuolelle. Muussa tapauksessa selvitys jouduttaisiin tekemään noin 50 000 voimassa olevasta vakuutuksesta, joista suurin osa kuitenkin täyttäisi kokonaan vähennyskelpoisen maksun edellytykset.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi muutoin vähennyskeltottomien korkojen vähennysoikeutta kahden vuoden siirtymä kautena koskeva säännös. Tänä aikana nämä korot vähennettäisiin ennen muita korkoja, mutta niiden perusteella myönnettävä alijäämähyvitys voisi olla vain laissa ehdotettujen markkamäärien suuruisen. Näiden korkojen perusteella ei voitaisi myöskään vahvistaa pääomatulolajin tappiota.

Hallituksen esityksen sanamuotoon sisältyy ilmeinen vaara käsittää 143 §:n 2 momentin tarkoittavan henkivakuutuksen tuottoa myös vuotta 1989 edeltävältä ajalta. Tämän alkuperäistä tarkoitusta vastoin olevan tulkintamahdollisuuden poistamiseksi on tarpeen lisätä 143 §:n 2 momenttiin sanat "vuoden 1988 jälkeen kertyneen tuoton osalta". Valiokunta ehdottaa 2 momenttiin tehtäväksi sanotun muutoksen.

144 §. Säännöksen otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan pykälässä käytettyä nimitystä.

Siirtymäkauden lisäjäjestelynä vanhojen asunto- ja opintolainojen korkojen perusteella myönnettäisiin alijäämähyvitys korotettuna viidellä prosenttiyksiköllä. Teknisesti tämä ehdotetaan toteutettavaksi tekemällä korotus ylimääräiseen korkovähennykseen, jolloin pysyvä järjestelmä säilyisi näiltä osin yhtenäisen 25 prosentin verokannan mukaan toimivana.

Samalla ylimääräistä korkovähennystä voitaisiin valiokunnan mielestä joiltain osin yksinkertaistaa. Vähennyksen myöntämisen edellytyksenä hallituksen esityksessä olleesta 60 000 markan verotettavan ansiotulon alarajasta voitaisiin luopua, jolloin vähennystä voisivat saada myös tätä pienempituloiset.

Hallituksen esitykseen sisältyvästä puolisoiden ylimääräisen korkovähennyksen pienentämisestä korkojen noustessa yli 45 000 markan voitaisiin valiokunnan ehdotuksen mukaan luopua. Vähennyksen pienentäminen on perusteltu tarkan kompensaation mallissa, mutta ei enää väljemmän tuen yhteydessä. Mainittu pienentämisestä luopuminen merkitsisi sitä, että ylimääräisen korkovähennyksen kautta ohjattaisiin eniten velkaantuneille perheille sitä tukea, jota vaille ne nykyjärjestelmässä jäävät puolisoiden

yhteisen vähennyksen enimmäismäärän vuoksi. Tämä on piirre, joka uudistuksen myötä poistuu ja josta oltiin asteittain pyrkimässä eroon jo nykyisessä vähennysjärjestelmässä.

Ylimääräisen korkovähennyksen heikkoudeksi on nähty se, että se ei ota huomioon huollettavien lasten lukumäärää. Edellä ehdotetut yksinkertaistukset tekisivät valiokunnan mielestä mahdolliseksi liittää vähennykseen lapsikoroitukset, joilla kompensatio mitoittuisi lasten perusteella nousevaksi nykyistä vähennysjärjestelmää vastaavasti.

Ylimääräinen vähennys myönnettäisiin hallituksen ehdottaman 5 vuoden sijasta 10 vuoden aikana.

Ylimääräinen korkovähennys myönnettäisiin ennen alijäämähyvitystä. Muutoin sitä koskisivat alijäämähyvitystä koskevat 132—134 §:n säännökset. Alijäämähyvityksen enimmäismäärät eivät olisi esteenä ylimääräisen vähennyksen saamiselle.

Ylimääräinen korkovähennys myönnetään puolisolle vuoden 1992 tilanteen perusteella. Avioerotapauksissa asunto tai siihen liittyvät velat saattavat siirtyä toiselle puolisolle ja kuolemantapauksessa perhe voi menettää vähennyksen kokonaan. Tällöin tilanne muodostuu epäoikeudenmukaiseksi eikä vastaa kompensaatiotarvetta.

Valiokunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla edellä mainitut ongelmat ratkaistaan oikeudenmukaisesti.

147 §. Pykälän loppuun ehdotetaan lisättäväksi possessiivisuffiksi.

148 §. Valiokunta ehdottaa säännöksen sanamuotoa selvennettäväksi siten, että sana "vuonna" korvataan sanalla "verovuonna".

149 §. Valtiovarainvaliokunta ehdottaa velkaisten elinkeinon- ja maatilatalouden harjoittajien verotusta kevennettäväksi siten, ettei kaikkia velkoja tarvitsisi ottaa huomioon pääomatuloa määriteltäessä, jolloin hallituksen ehdotuksen mukaista järjestelmää useammin osaa tulosta voitaisiin pitää 25 prosentin verokannan mukaan verotettavana pääomatulona.

Valiokunnan ehdottaman järjestelyn pääpiirteet olisivat seuraavat:

1) soveltamisala: säännös koskisi elinkeinonharjoittajia ja elinkeinoyhtymien osakkaita (avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt) sekä maataloudenharjoittajia ja verotusyhtymien osakkaita (maatalouskiinteistöyhtymät),

2) nettovarallisuuden laskeminen tuloverotuksessa: pitkäaikaisista korollisista veloista jätettäisiin vähentämättä 50 prosenttia pitkäaikai-

sen vieraan pääoman määrästä, mutta kuitenkin enintään 500 000 markkaa,

3) verovelvollisen vaatimus: velkojen vähentämättä jättäminen laskelmassa edellyttäisi verovelvollisen vaatimusta,

4) siirtymäkausi: säännöstä sovellettaisiin viiden vuoden siirtymäkauteen 1993—1997.

Valiokunta ehdottaa, että 149 §:ään lisättäisiin edellä selostetun mukaisesti laaditut 2—5 momentti.

Yritystulon ansiotulo-osuudelle ei ole tarkoitus tässä vaiheessa säätää enimmäismäärää. Ansiotulo-osuus määräytyy jäännöseränä pääomatulo-osuuden erottamisen jälkeen. Pääomatulo-osuuden laskenta perustuu hyvin kaavamaisiin laskentasääntöihin, jotka eivät aina takaa oikeaa lopputulosta. Tämä johtaa käytännössä siihen, että yrittäjäomistajan ansiotuloosuuteen saattaa sisältyä selvää pääoman tuottoa. Tämän epäkohdan välttämiseksi ansiotulolle tulisi säätää katto. Tällainen katto sisältyi pääomatulojen verotuksen ja yritysverotuksen kehittämislinjoja selvittäneen asiantuntijaryhmän muistioon (Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 1991:28).

Valiokunta edellyttää, että hallitus pikaisesti selvittää ansiotulon enimmäismäärään liittyvät kysymykset ja antaa asiasta eduskunnalle asiantuntijaryhmän muistion mukaisen esityksen, jossa ansiotulolle asetetaan 600 000 markan katto.

Valiokunta on hankkinut selvitystä verotuksen ja sosiaalisten tulonsiirtojen yhteisvaikutuksesta.

Valiokunta edellyttää, että verotuksen muuttuessa hallitus seuraa verotuksen ja sosiaalisten tulonsiirtojen yhteisvaikutusta erityisesti lapsiperheiden ja asuntovelkaisten osalta.

Käsittelemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Edellä esitettyyn sekä eduskunnan työjärjestyksen 24 §:ään viitaten valtiovarainvaliokunta, joka valtiopäiväjärjestyksen 45 §:n 3 momentin nojalla on valinnut valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtajan esittelijäksi antamaan tarpeellisia tietoja asiaa eduskunnan täysistunnossa käsiteltäessä, kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja 1. lakiehdotus näin kuuluvana:

1.

Tuloverolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA**YLEISET SÄÄNNÖKSET****1 luku****Lain soveltamisala****1 ja 2 §**

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku**Yleiset määritelmät****3 §****Yhteisö**

Yhteisöllä tarkoitetaan tässä laissa:

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) kuntaa ja *kuntayhtymää*;

(3—7 kohta kuten hallituksen esityksessä)

4 §**Yhtymä**

Yhtymällä tarkoitetaan tässä laissa:

1) *laivanisännistöyhtiötä*, avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä ja sellaista kahden tai useamman henkilön elinkeinotoiminnan harjoittamista varten perustamaa muuta kuin yhteisönä pidettävää yhteenliittymää, joka on tarkoitettu toimimaan osakkaiden yhteiseen lukuun (*elinkeinoyhtymä*);

2) (*poist.*) sellaista kahden tai useamman henkilön muodostamaa yhteenliittymää, jonka tarkoituksena on kiinteistön viljely tai hallinta (*verotusyhtymä*).

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

5—8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

II OSA**VEROVELVOLLISUUS****1 luku****Verovelvollisuuden alueellinen ulottuvuus****9—13 §**

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku**Eräät verovelvollisuutta koskevat yleiset säännökset****14 §**

(Kuten hallituksen esityksessä)

15 §

Verotusyhtymän ja sen osakkaan verotus

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Verotusyhtymän osakkaan maatalouden tulos lasketaan vähentämällä hänen osuudestaan maatalouden puhtaasta tulosta tai tappiollisesta puhtaasta tulosta hänen yhtymän maatalouteen kohdistuvat korkomenonsa.

16—19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku**Kokonaan tai osittain verovapaat yhteisöt****20 §**

(Kuten hallituksen esityksessä)

21 §

Osittain verovapaat yhteisöt

Tulon perusteella suorittavat veroa kunnalle ja seurakunnalle 124 §:n 3 momentissa tarkoitettua tuloveroprosentin mukaan:

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) kunta, kuntayhtymä, (*poist.*) maakunta (*poist.*) sekä näiden palveluksessa olevia varten perustettu eläkelaitos, eläkesäätiö tai -kassa tai muu vastaava eläkelaitos, -säätiö tai -kassa, joka saa avustusta yhteiskunnan varoista.

Evangelisluterilainen kirkko, ortodoksinen kirkkokunta sekä muu uskonnollinen yhdyskunta ja niiden seurakunnat samoin kuin niiden palveluksessa olevia varten perustettu eläkelaitos, eläkesäätiö ja eläkekassa suorittavat veroa kunnalle

124 §:n 2 momentissa tarkoitetun kunnan osuutta yhteisöverosta vastaavan tuloveroprosentin mukaan.

Valtio ja sen laitokset suorittavat veroa vain maatilojensa ja niihin verrattavien muiden kiinteistöjensä tuottamista tuloista, sellaisten muiden kiinteistöjensä tuloista, joita ei käytetä yleisiin tarkoituksiin, sekä yksityisyrityksiin verrattavien teollisuus- ja muiden liikkeidensä tuloista. Valtio ei kuitenkaan ole verovelvollinen tulosta, jonka se saa pääasiallisesti valtion laitosten tarpeiden tyydyttämiseksi toimivasta liike- tai tuotantolaitoksesta, laiva-, lento- tai autoliikenteestä, rautateistä, kanavista, sataamista taikka posti-, tele- ja radiolaitoksista. Valtiovarainministeriö määrää, miten valtion tulonhankkimistoiminta jakautuu verotusyksiköihin.

Maakunta, kunta ja kuntayhtymä, evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkkokunta sekä niiden seurakunta ja muu uskonnollinen yhdyskunta ovat verovelvollisia 1 ja 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ainoastaan elinkeinotulosta ja muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta. Kunta ei ole verovelvollinen omalla alueellaan harjoittamansa elinkeinotoiminnan tuottamasta tulosta eikä omalla alueellaan sijaitsevan kiinteistön tuottamasta tulosta.

(5 ja 6 mom. kuten 4 ja 5 mom. hallituksen esityksessä)

22 ja 23 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Yritysjärjestelyt

24—28 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

III OSA

**TULON VERONALAISSUUS JA TULOSTA
TEHTÄVÄT VÄHENNYKSET**

1 luku

Yleiset säännökset

29—31 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Pääomatulon veronalaisuus

32 §

Pääomatulo

Veronalaista pääomatuloa on, siten kuin siitä jäljempänä tarkemmin säädetään, omaisuuden tuotto, omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ja muu sellainen tulo, jota varallisuuden voidaan katsoa kerryttäneen. Pääomatuloa on muun ohessa korkotulo, pörssiyhtiöstä saatu osinkotulo, vuokratulo, voitto-osuus, henkivakuutuksen tuotto, metsätalouden pääomatulo, maa-aineksista saadut tulot ja luovutusvoitto. Pääomatuloa on myös muusta yhtiöstä kuin pörssiyhtiöstä saadun osingon, jaettavan yritystulon, yhtymän osakkaan tulo-osuuden sekä porotalouden tulon pääomatulo-osuus.

Korkotulot

33 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Yksityisvakuutusetuudet

34 ja 35 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

36 §

Verovapaat vakuutuskorvaukset

Veronalaista tuloa ei ole:

1) vakuutusmaksu, joka maksetaan vakuutetun kuoleman johdosta kertakorvauksena hänen puolisolleen, hänen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevalle perilliselleen, ottolapselleen, kasvattilapselleen, puolisonsa lapselle tai hänen kuolinpesälleen, jollei sitä ole saatu veronalaisen tulon sijaan;

2) esinevahingon tai muun siihen rinnastettavan vahingon johdosta saatu vakuutuskorvaus, jollei sitä ole saatu veronalaisen tulon sijaan.

Eräät nautintaoikeudet

37 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Yritystulon pääomatulo-osuus

38 ja 39 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

40 §

*Elinkeinoyhtymän osakkaan tulo-osuuden
pääomatulo-osuus*

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua pääomatulo-osuutta laskettaessa otetaan myös huomioon yhtymän elinkeinotoimintaan tai maatalouteen liittyvä 16 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla yhtymän osakkaan tuloksi jaettu osinko, korko, voitto-osuus ja yhtiöveron hyvitys.

Osakkaan osuus elinkeinoyhtymän elinkeinotoiminnan tuloksesta katsotaan nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa hänen osuuttaan elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden 38 §:n 2 momentissa tarkoitettuista luovutusvoitoista.

(5 mom. kuten 4 mom. hallituksen esityksessä)

41 §

Nettovarallisuuden laskenta

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Maatalouden varoihin ei lueta rahavaroja eikä saamia eikä varallisuusverolain 17 §:ssä tarkoitettua maatalaan kuuluvan etuuden arvoa.

Elinkeinoyhtymän elinkeinotoiminnan varoina ei pidetä yhtymän saamia osakkailta (poist.).

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Avoimen yhtiön yhtiömiehen ja kommandiitti-yhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen yhtiöosuuden hankintaan käytetty korollinen velka vähennetään hänen osuudestaan elinkeinoyhtymän elinkeinotoiminnan varoista.

42 §

*Muusta yhtiöstä kuin pörssiyhtiöstä saadun
osingon pääomatulo-osuus*

Muusta yhtiöstä kuin pörssiyhtiöstä saatu osinko ja siihen liittyvä yhtiöveron hyvitys katsotaan pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa (poist.) osakkeiden varallisuusverolaissa tarkoitettulle matemaattiselle arvolle lasketua 15 prosentin vuotuista tuottoa. Ulkomaisen yhtiön ja arvopaperimarkkinaissa (495/89) tarkoitettun sopimusmarkkinayhtiön osakkeille

maksetun osingon pääomatulo-osuus lasketaan kuitenkin varallisuusverolaissa tarkoitettua osakkeiden käyvästä arvosta osingon jakovuotta edeltäneenä verovuotena.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Elinkeinotoimintaa harjoittavan osakeyhtiön sellaisen osakkaan, jota ei työntekijäin eläkelain (395/61) 2 §:n 6 momentin mukaan pidetä mainittuun yhtiöön työsuhteessa olevana, osakkeiden hankintaan käytetty velka vähennetään hänen osakkeidensa arvosta yhtiöstä saadun osingon pääomatulo-osuutta laskettaessa.

Metsätaloudesta ja porotaloudesta saatu tulo

43 ja 44 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luovutusvoitot

45 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

46 §

Luovutusvoiton laskeminen

(1—6 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos verovelvollinen luovuttaa metsää, josta saatuu tuloon on hänen omistusaikanaan sovellettu metsätalouden puhtaan tulon verotusta, luovutushintaan lisätään kiinteistöltä erikseen luovutettavaksi hakatun puutavaran ja kiinteistön luovutuksesta pidätetyn hakkuuoikeuden kantoarvo verovelvollisen omistusaajalta, kuitenkin enintään luovutusvuodelta ja sitä edeltäneeltä viideltä vuodelta ja ainoastaan siltä ajalta, jolta hänen saamaansa tuloon on sovellettu metsätalouden puhtaan tulon verotusta vähennettynä samoilta vuosilta verotetulla metsätalouden puhtaalla tuotolla.

47 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

48 §

Verovapaat luovutusvoitot

Omaisuuksien luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos verovelvollinen luovuttaa (1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) omassa tai perheensä käytössä ollut tavonomaista koti-irtaimistoa siltä osin kuin tällaisen omaisuuden luovutuksista verovuonna saa-

dut luovutusvoitot ovat yhteensä enintään 30 000 markkaa.

3) harjoittamaansa maatalouteen tai metsätalouteen kuuluvaa kiinteää omaisuutta, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden taikka sellaisen yhteisön osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat vähintään 10 prosentin omistussuuteen mainitussa yhtiössä ja saajana on joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa hänen lapsensa tai tämän rintaperillinen taikka hänen sisarensa, veljensä, sisarpuolensa tai velipuolensa ja jos omaisuus on ollut yhteensä yli 10 vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos luovutukseen on sovellettu 1 momentin 3 kohdan säännöstä ja jos luovutuksensaaja luovuttaa samaa omaisuutta edelleen ennen kuin 5 vuotta on kulunut hänen saannostaan, vähennetään hänen luovutusvoittoaan laskettaessa hankintamenosta se veronalaisen luovutusvoiton määrä, jota 1 momentin 3 kohdan säännös huomioon ottaen ei ole pidetty hänen saantomiehensä veronalaisena tulona.

49 §

Osittain verovapaat luovutusvoitot

Luovutusvoiton veronalaista määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään vähintään 80 prosenttia, jos

(1 kohta poist.)

(1—3 kohta kuten 2—4 kohta hallituksen esityksessä)

4) kiinteä omaisuus luovutetaan valtiolle, maakunnalle, kunnalle tai kuntayhtymälle.

(2 mom. poist.)

50 §

Luovutustappio

Omaisuuksien luovutuksesta syntynyt tappio vähennetään omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verovuonna ja kolmena sitä seuraavana vuotena sitä mukaa kuin voittoa kertyy, eikä sitä oteta huomioon pääomatulolajin alijäämää vahvistettaessa. Luovutustappioon rinnastetaan myös option raukeaminen ja sellainen arvopaperin arvonmenetykset, jota voidaan konkurssin tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi pitää lopullisena.

Vähennyskelpoisena luovutustappiona ei pidetä tappiota sellaisen asunnon luovutuksesta, jota verovelvollinen on käyttänyt omana tai per-

heensä vakituksena asuntona eikä tavanomaisen koti-irtaimiston tai muun siihen rinnastettavan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetun omaisuuden luovutuksesta aiheutunutta tappiota.

Muut pääomatulot

51—53 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Pääomatulosta tehtävät vähennykset

54—57 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

58 §

Korkomenot

Verovelvollisella on oikeus vähentää pääomatuloistaan velkojensa korot, jos velka

1) kohdistuu verovelvollisen tai hänen perheensä vakituksena asunnon hankkimiseen tai peruskorjaukseen (asuntovelka);

2) on valtion takaama opintovelka (opinnotvelka);

3) kohdistuu veronalaisen tulon hankkimiseen (tulonhankkimisvelka).

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Verovelvollisella ei ole myöskään oikeutta vähentää korkoa, joka kohdistuu sellaiseen korkotulon lähdeverosta annetussa laissa tarkoitettuun korkoon, jota ei ole pidettävä tämän lain mukaan veronalaisena korkotulona.

Korkoja vähennettäessä ensin vähennetään muut kuin 131 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetut ensiasunnon hankintaan otetun velan korot.

Avoimen yhtiön yhtiömiehen ja kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen yhtiöosuuden hankintaan käytetyn velan korko vähennetään hänen osuudestaan elinkeinoyhtymän elinkeinotulosta ennen pääomatulo-osuuden laskemista 40 §:ssä säädettyllä tavalla. Myös elinkeinotoimintaa harjoittavan osakeyhtiön sellaisen osakkaan, jota ei työnteekijäin eläkelain (395/61) 2 §:n 6 momentin mukaan pidetä mainittuun yhtiöön työsuhteessa olevana, osakkeiden hankintaan käytetyn velan korko vähennetään hänen kyseisestä yhtiöstä saamansa osingon ja yhtiöveron hyvityksen yhteismäärästä ennen osingon pääomatulo-osuuden laskemista 42 §:ssä säädettyllä tavalla. Siltä osin kuin korkoja ei ole vähennetty edellä

tarkoitetusta tulo-osuudesta tai osinkotuloista, ne vähennetään verovelvollisen pääomatulosta.

59 §

Pääomatuloista vähennettävä tulolähteen tappio

Verovelvollisen ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä esittämästä vaatimuksesta elinkeinotoiminnan ja maatalouden verovuoden tappio ja verotusyhtymän osakkaan maatalouden tappio yhtymästä voidaan kokonaan tai osittain vähentää luonnollisen henkilön tai kuolinpesän tappiovuoden pääomatuloista. *Tappiot vähennetään pääomatuloista ennen korkoja mutta tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneiden menojen jälkeen.*

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

60 §

Alijäämä ja pääomatulolajin tappio

Jos luonnollisen henkilön tai kuolinpesän vähennyskelpoisten tulonhankkimismenojen, korkomenojen ja pääomatuloista vähennettävien 59 §:ssä tarkoitettujen tappioiden yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen yhteismäärä, erotus on pääomatulolajin alijäämä, jonka perusteella verovelvollisella on oikeus tehdä verosta 131—134 §:ssä tarkoitettu alijäämähyvitys.

Alijäämähyvitystä laskettaessa tulonhankkimiskuluista, tappioista ja koroista muodostuneet osuudet alijäämästä otetaan huomioon siinä järjestyksessä kuin ne vähennetään pääomatuloista 58 §:n 6 momentin ja 59 §:n mukaan. Siltä osin kuin alijäämää ei ole otettu huomioon verosta tehtävänä vähennyksenä, se vahvistetaan pääomatulolajin tappioksi, joka vähennetään verovelvollisen seuraavina vuosina saamista pääomatuloista siten kuin 118 §:ssä säädetään.

4 luku

Ansiotulon veronalaisuus

61 §

Ansiotulo

Ansiotuloa on muu tulo kuin 2 luvussa tarkoitettu pääomatulo.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

62 ja 63 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Eräät työsuhteeseen liittyvät tai työtuloon rinnastettavat ansiotulot

64—67 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

68 §

Työnantajan maksamat vakuutusmaksut

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Veronalaiseksi ansiotuloksi katsotaan myös työnantajan maksamat (*poist.*) yksilöllisen vapaaehtoisen eläkevakuutuksen vakuutusmaksut *siltä osin kuin ne olisivat* verovelvollisen itsensä maksamina vähennyskelvottomia tai niistä olisi vähennyskelpoista 60 prosenttia (*poist.*). Tällaisen vakuutuksen maksut eivät kuitenkaan ole työntekijän veronalaista tuloa, jos niiden vähennyskelpoisuutta on rajoitettu elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla. *Niitä ei ole myöskään pidettävä työntekijän veronalaisena tulona pelkästään sillä perusteella, että työnantajan ottama vakuutus on kertamaksullinen.*

69 ja 70 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Matkakustannusten korvaukset

71—73 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Meritytölu ja siihen liittyvät matkustuskorvaukset

74 ja 75 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Ulkomailla työskentelystä saadut tulot

76 ja 77 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Eräät vahingonkorvaukset ja vakuutusuuritukset

78—81 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Apurahat, palkinnot, voitot ja sivuperintö

82—86 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Osittain tai kokonaan verovapaat ansiotulot

87—92 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Ansiotulosta tehtävät vähennykset**Tulonhankkimismenot**

93—95 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Puhtaasta ansiotulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

96 §

Eläkevakuutusmaksuvähennys

Verovelvollisella on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan *lakisääteinen* työntekijän eläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu, omasta ja puolisonsa pakollisesta tai lakisääteisestä eläkevakuutuksesta ja tällaiseen eläkkeeseen liittyvää rekisteröidystä taikka eläkesäätiössä tai eläkekassassa kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta suorittamansa maksut. Myös vakuutusyhtiössä järjestetyn kollektiivisen lisäeläketurvan maksut ovat kokonaan vähennyskelpoisia edellyttäen, että tällä tavoin järjestetty lisäeläketurva vastaa edulltaan enintään rekisteröityä lisäeläketurvaa.

Lisäksi verovelvollisella on oikeus vähentää omasta ja puolisonsa muun kuin 1 momentissa tarkoitetun vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksuja 50 000 markan määrään saakka vuodessa, jos:

1) vakuutukseen perustuvaa eläkettä vakuutus sopimuksen mukaan aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 58 vuotta; ja jos

2) vakuutukseen perustuva eläke olisi yhdessä vakuutetun muuhun pakolliseen ja vapaaehtoiseen eläketurvaan perustuvien eläkkeiden kanssa enintään 66 prosenttia tulosta, jonka perusteella vakuutetun lakisääteinen eläke laskettaisiin, jos hän olisi vakuutuksen ottamisvuonna tullut työkyvyttömäksi.

Jos eläkkeen alkamisikä vakuutussopimuksen mukaan on alempi kuin 65 vuotta, 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua prosenttiosuutta pienennetään 3,3 prosenttiyksiköllä jokaista alkavaa vuotta kohden, jolla eläkeikä alittaa 65 vuotta.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksu on 2 momentissa säädetyllä tavalla vähennyskelpoinen siinäkin tapauksessa, että 2 momentin 2 kohdan tai 3 momentin mukainen prosenttiraja ylittyisi, jos:

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) yrittäjäin eläkelain (468/69) tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vakuutetun vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuva eläke yhdessä hänen muiden eläkkeidensä kanssa olisi enintään pakolliseen eläketurvaan perustuvien eläkkeiden ja (poist.) jommankumman mainitun lain 11 §:n 1 momentin mukaan laskettuna enimmäislisäeläketurvan yhteismäärän suuruinen.

Siltä osin kuin vapaaehtoinen eläkevakuutus ei täytä edellä 1—4 momentissa säädettyjä edellytyksiä, verovelvollisella on oikeus vähentää sen maksuista 60 prosenttia, vuodessa kuitenkin enintään 30 000 markkaa. Sama vähennysoikeus koskee hänen tulokseen 68 §:n nojalla luettuja työnantajan suorittamia maksuja. Kertamaksullisen eläkkeen tai erillisenä myönnetyn työkyvyttömyyseläkevakuutuksen maksut ja kansaneläkevakuutusmaksu eivät ole lainkaan vähennyskelpoisia. Verovelvollisen oman tai hänen puolisonsa eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, ettei saman vakuutuksen maksuja ole vähennetty elinkeinotulosta tai maatalouden tulosta.

Vapaaehtoisena eläkevakuutuksena pidetään sellaista vanhuuseläkevakuutusta ja perhe-eläkevakuutusta sekä tällaiseen vakuutukseen liittyvää työkyvyttömyyseläkevakuutusta ja työttömyyseläkevakuutusta, johon perustuva eläke on tarkoitettu maksettavaksi toistuvina erinä puoli vuosittain tai lyhyemmin väliajoin vakuutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän tai vähintään kahden vuoden ajan. Tätä pykälää sovellettaessa kansaneläkkeestä otetaan huomioon vain pohjaosa ja lisäosa.

97 ja 98 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Puhtaasta ansiotulosta valtionverotuksessa tehtävät vähennykset

99 §

Valtionverotuksen lapsenhoitovähennys

Verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan 8 400 markkaa, jos verovelvollisella tai puolisoilla on

ollut verovuonna elätettävänä vähintään 3 vuotta mutta enintään 7 vuotta täyttänyt lapsi.

100 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Puhtaasta ansiotulosta kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

101—106 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Ansiotulosta tehtäviä vähennyksiä koskevat erityiset säännökset

107 §

Osan vuotta Suomessa asuneen oikeus vähennyksiin

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Lapsenhoitovähennykseen, valtionverotuksen eläketulovähennykseen sekä ansiotuloista kunnallisverotuksessa tehtäviin muihin vähennyksiin kuin perusvähennykseen on oikeus vain sellaisella luonnollisella henkilöllä, joka on asunut suurimman osan verovuodesta Suomessa.

108 ja 109 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

IV OSA

TULON JA MENON JAKSOTTAMINEN

110—113 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

114 §

Hankintamenon jaksottaminen

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Soran- ja hiekanottoaikan, kivilouhoksen, turvesuon ja muun sellaisen omaisuuden hankintamenoista poistetaan kunakin verovuonna käytettyä ainesosamäärää vastaava osa.

115 ja 116 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

V OSA

TAPPIONTASAUS

117—123 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

VI OSA

VERO

1 luku

Valtionvero ja yhteisön tulovero

Yleisiä säännöksiä

124 §

Veron määräytyminen ja jakautuminen veronsaajien kesken

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun osittain verovapaan yhteisön, tiekunnan ja yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöstä saadun tulon tuloveroprosentti on 12,04, joka jakautuu kunnan ja seurakunnan osuuteen 2 momentissa säädetyllä tavalla.

(4 ja 5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

125 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Verosta tehtävät vähennykset

126 §

Valtionverotuksen invalidivähennys

Suurimman osan verovuodesta Suomessa asuneen verovelvollisen ansiotulosta valtiolle suoritettavasta tuloverosta vähennetään 660 markkaa, jos hänellä on sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutunut pysyvä haitta, jonka haittaste esitetyn selvityksen mukaan on 100 prosenttia tai, jos prosenttimäärä on pienempi, mutta kuitenkin vähintään 30 prosenttia, prosenttimäärän osoittama osuus 660 markasta.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

127 §

Valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys

Verovelvollisen, joka on verovuonna suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön

mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, *ansiotulosta valtiolle suoritettavasta tuloverosta vähennetään kahdeksasosa hänen verovuonna maksamansa elatusavun määrästä, kuitenkin enintään 450 markkaa alaikäistä lasta kohden.*

Tulontasaus

128 §

Tulontasauksen edellytykset

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kahdelta tai useammalta vuodelta kertyneenä ansiotulona voidaan pitää muun muassa:

(1—3 kohta kuten hallituksen esityksessä)

4) tuloja tekijänoikeudesta tai patentista, ellei kyseessä ole 52 §:ssä tarkoitettu pääomatulo.

(5 kohta poist.)

Kahdelta tai useammalta vuodelta kertyneenä ansiotulona voidaan pitää myös taiteilijan valmistaman yhden tai useamman taideteoksen kalenterivuoden aikana tapahtuneesta yhdestä tai useammasta myynnistä saamien tulojen yhteismäärää.

(4 mom. kuten 3 mom. hallituksen esityksessä)

129 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Kunnallisvero

130 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Alijäämähyvitys

131 §

Alijäämähyvityksen määrä

Alijäämähyvitys on pääomatulon tuloveroprosentin mukainen osuus samana verovuonna syntyneestä 60 §:ssä tarkoitettua pääomatulolajin alijäämästä, kuitenkin enintään 8 000 markkaa. Tätä enimmäismäärää on korotettava 2 000 markalla, jos verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on ollut elätettävänä alaikäinen lapsi, ja 4 000 markalla, jos tällaisia lapsia on ollut kaksi tai useampia. Jos verovelvolliseen sovelletaan puolisoita koskevia säännöksiä, korotetaan sen

puolison alijäämähyvityksen enimmäismäärää, jonka ansiotuloista määrättävän valtion tuloveron määrä on suurempi, elleivät puoliset ole toisin vaatineet.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 2 momentissa tarkoitettua tuloveroprosentin mukaista prosenttiosuutta pääomatulolajin alijäämästä on korotettava viidellä prosenttiyksiköllä siltä osin kuin alijäämä on muodostunut ensiasunnon hankintaan otetun asuntovelan koista.

Asuntovelka voidaan katsoa otetuksi ensiasunnon hankintaa varten, jos:

1) velka on otettu sellaisen rakennuksen tai huoneiston hankkimiseen, josta tai jonka hallintaan oikeuttavista osakkeista tai osuuksista verovelvollinen on tämän lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen hankkinut omistukseensa vähintään puolet;

2) verovelvollinen ei ole ennen 1 kohdassa tarkoitettua asunnon hankkimista omistanut vähintään puolta vakituksena asuntona käyttämästään rakennuksesta, huoneistosta tai huoneiston hallintaan oikeuttavista osakkeista tai osuuksista.

Alijäämähyvityksen korotus ensiasunnon hankintaan otetun velan koron perusteella myönnetään enintään ensiasunnon käyttöönottovuodelta ja yhdeksältä sitä seuraavalta verovuodelta.

132 ja 133 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

134 §

Alijäämähyvityksen siirtäminen puolisolle

Jos verovelvolliselle, johon sovelletaan tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä, ei ole määrätty verotettavasta ansiotulosta valtiolle suoritettavaa tuloveroa tai 124 §:ssä tarkoitettuja muita veroja tai jos ne eivät riitä alijäämähyvityksen vähentämiseen, hyvitys tai siitä vähentämättä jäänyt määrä vähennetään verovelvollisen niin vaatiessa ennen verotuksen päättymistä hänen puolisonsa verotettavasta ansiotulosta valtiolle menevästä verosta ja 133 §:ssä tarkoitetuista muista veroista samalla tavalla kuin se olisi vähennetty verovelvolliselle määrättyistä veroista.

4 luku

Erityiset säännökset

135—137 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

VII OSA

VOIMAANTULO- JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET

138 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

139 §

Korkotulon lähdeverosta annetun lain mukaiset korot

Sellainen korkotulon lähdeverosta annetussa laissa tarkoitettu korko, joka on kertynyt ajalta ennen vuotta 1995, ei ole tämän lain mukaan veronalaista tuloa.

140 §

Metsäverotuksen siirtymäkausi

(1—6 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Vuodelta 1993 toimitettavassa verotuksessa veronalaista metsätalouden pääomatuloa ei ole ennen tämän lain voimaantuloa tehdyllä kauppakirjalla myydystä puusta ennen huhtikuun 1 päivää 1993 saatu tulo. Mitä edellä tässä momentissa on säädetty, sovelletaan myös yhteismetsään.

141 ja 142 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

143 §

Eräät siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tulo- ja varallisuusverolain 163 §:n 1 momentin estämättä myös vähintään 5 vuotta voimassa olleen henkivakuutuksen tuotto on vuoden 1988 jälkeen kertyneen tuoton osalta koko määrältään veronalaista pääomatuloa.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Ennen lokakuun 1 päivää 1992 otetun vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut ovat vähennyskelpoisia 50 000 markkaan saakka vuodessa siinäkin tapauksessa, että selvitystä 96 §:n 2 ja 4 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä ei ole esitetty, jos maksujen määrä on enintään 10 prosenttia verovelvollisen verovuoden puhtaasta ansiotulosta. Eläkevakuutus katsotaan otetuksi vasta, kun vakuutus sopimuksen mukaisia vakuutusmaksuja on alettu maksaa.

Poiketen siitä, mitä edellä 58 §:ssä on säädetty, verovelvollisella on vuosilta 1993 ja 1994 toimitettavissa verotuksissa oikeus vähentää myös muun

velan kuin asunovelan, opintovelan tai tulonhankkimisvelan korot, jotka tällöin vähennetään ennen muita korkoja. Niiden perusteella myönnettävä osuus alijäämähyvityksestä on kuitenkin enintään 1 000 markkaa vuodelta 1993 ja 500 markkaa vuodelta 1994 toimitettavassa verotuksessa, eikä niitä oteta huomioon pääomatulolajin tappiota muodostettaessa. Edellä 58 §:n 4 momentissa tarkoitetut tai verovapaaseen tuloon kohdistuvat korot eivät ole myöskään vuosilta 1994 ja 1995 toimitettavissa verotuksissa lainkaan vähennyskelpoisia.

144 §

Ylimääräinen korkovähennys

Jos verovelvollisella tai puolisoilla on vuoden 1992 lopussa ollut asunto- tai opintovelkaa, hänen ansiotulostaan määrättävästä verosta tehdään vuosilta 1993—2002 toimitettavissa verotuksissa ylimääräinen korkovähennys.

Ylimääräisen korkovähennyksen täysi määrä on seuraavan taulukon mukainen prosenttiosuus vuodelta 1992 toimitettavassa verotuksessa ilmoitetuista vähennyskelpoisista asunto- ja opintovelan koroista niiden 25 000 markan määrään asti ja puolisoilla niiden 40 000 markan määrään asti. Edellä mainittuja korkojen enimmäismääriä on korotettava 5 000 markalla, jos verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on ollut elätettävänään alaikäinen lapsi, ja 10 000 markalla, jos tällaisia lapsia on ollut kaksi tai useampi.

vähennysvuosi	osuus koroista
1993	17,5 prosenttia
1994	15,0 prosenttia
1995	12,5 prosenttia
1996	10,0 prosenttia
1997	7,5 prosenttia
1998—2002	5,0 prosenttia

Ylimääräinen korkovähennys myönnetään täysimääräisenä, jos verovelvollisen vuoden 1993 valtionverotuksessa verotettavan ansiotulon määrä on vähintään 160 000 markkaa. Jos se on tätä pienempi, vähennys on yksi prosentti sen täydestä määrästä verovelvollisen valtionverotuksen verotettavan ansiotulon jokaista alkavaa tuhatta kuuttasataa markkaa kohden (poist.).

Jos verovelvolliseen on sovellettu tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä, vähennys myönnetään sille puolisolalle, jonka vuodelta 1992 ilmoittamien vähennyskelpoisten asunto- ja opintovelan korkojen määrä on suurempi. Jos heidän

ilmoittamansa korot ovat yhtä suuret, vähennys myönnetään sille puolisolle, jonka ansiotulosta määrättävien verojen ja maksujen yhteismäärä on suurempi. Puolisot voivat kuitenkin ennen vuodelta 1993 toimitettavan verotuksen päättymistä esittämästään vaatimuksesta valita, kummalle puolisolle vähennys myönnetään. (Poist.)

(5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Ylimääräinen korkovähennys vähennetään verovelvollisen veroista ennen alijäämähyvityksen tekemistä 132—134 §:n säännösten mukaan.

145 ja 146 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

147 §

Ansiotoiminnan korkojen siirtymäkausi

Verovelvolliselle myönnettävän alijäämähyvityksen enimmäismäärää on korotettava 2 momentissa säädetyllä tavalla vuosilta 1993—1997 toimitettavissa verotuksissa, jos verovelvollisella on vuodelta 1992 toimitettavassa verotuksessa ollut muuhun ansiotoimintaan kuin elinkeinotoimintaan tai maatilatalouteen liittyvää velkaa (ansiotominnan velka), jonka koroista hänelle on myönnetty korkovähennys ennen tätä lakia voimassa olleen tulo- ja varallisuusverolain 87 §:n nojalla ja jos näiden korkojen määrä on ollut suurempi kuin hänen verovuoden puhtaan pääomatulonsa määrä.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

148 §

Siirtymäkauden yhtiömiesvähennys

Verovelvolliselle, joka on verovuonna 1992 ollut ja on verovuonna edelleen yhtiömiehenä sellaisessa avoimessa yhtiössä tai kommandiittiyhtiössä, jonka tulosta on ennen tätä lakia voi-

massa olleen tulo- ja varallisuusverolain 35 §:n 2 momentin mukaan jaettu verotettavaksi puolet yhtiön ja puolet yhtiömiesten tulona, myönnetään vuosilta 1993—1998 toimitettavissa verotuksissa ansiotulosta tehtävä yhtiömiesvähennys.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

149 §

Yritystulon pääomatulo-osuuden laskenta verovuonna 1993

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Poiketen siitä mitä 41 §:ssä säädetään nettovarallisuutta verovuosilta 1993—1997 laskettaessa jätetään elinkeinonharjoittajan ja elinkeinoyhtiön elinkeinotoiminnan pitkäaikaisista veloista sekä maatalouden harjoittajan ja verotusyhtiön osakkaan maatalouden pitkäaikaisista veloista verovelvollisen tai elinkeinoyhtiön vaatimuksesta vähentämättä määrä, joka vastaa 50 prosenttia verovelvollisen tai elinkeinoyhtiön tilikauden päättyessä olleista edellä mainituista pitkäaikaisista korollisista veloista, kuitenkin enintään 500 000 markkaa.

Verovelvollisen on esitettävä asiaa koskeva vaatimuksensa ennen siltä verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä, jota vaatimus koskee. Yrittäjäpuolisoiden ja elinkeinoyhtiön edellä tarkoitettu osuus veloista jätetään vähentämättä puolisoitten tai osakkaiden yhdessä esittämästä vaatimuksesta.

Edellä 2 momentissa pitkäaikaisella velalla tarkoitetaan velkaa tai sitä osaa velasta, joka erääntyy maksettavaksi yhden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua, ei kuitenkaan luottosopimusta, jossa on sovittu luottorajasta.

150—155 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:ot 8, 26 ja 41 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Vielä valiokunta ehdottaa,

että toivomusalitteet n:ot 26, 29, 38 ja 39 hylättäisiin.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mattila, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Alaranta, Heikkinen, Hämäläinen (osittain), Jokiniemi (osittain), Kallis, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Louvo (osittain), Luukkainen, Malm, Mäki-Hakola

(osittain), Ryyänen (osittain), Sasi (osittain), Savolainen, Tiuri, Turunen ja Vihriälä (osittain) sekä varajäsenet Ala-Nissilä (osittain), Apukka, Backman, Lahtinen (osittain), Linnainmaa, Renko, T. Roos (osittain) ja Savela (osittain).

Vastalauseita

I

Pääomaverotuksen uudistamista on valmisteltu viimeiset pari vuotta. Uudistusta valmistelleet toimikunnat tekivät perusteellista työtä mahdollisimman yhtenäisen pääomaveromallin löytämiseksi. Arvokasta valmistelutyötä ei ole kuitenkaan täysin hyödynnetty hallituksen verolakiesityksissä. Hallituksen pääomaverolinjauksia on ohjannut liiaksi yksittäisten eturyhmien aseman parantaminen. Lopputuloksena on pääomaverotuksen tuntuva lieveneminen kuitenkin siten, että eri pääomatulojen verotuksen epäyhtenäisyys säilyy.

Pääomatulojen verotuksen uudistaminen muuttaa verojärjestelmäämme radikaalisti. Uudistukseen liittyen eduskunnan käsiteltävänä on yli kymmenen eri verolakia. Lakien käsittelyyn varattu aika on ollut asian laajuuteen nähden aivan liian lyhyt. Lait tulivat eduskuntaan vasta lokakuussa ja käsittelyä ovat hidastaneet joulukuuhun jatkuneet hallituspuolueiden ja hallituksen väliset kiistat verolakien lopullisesta sisällöstä. Verolakien lopullista muotoilua jatkettiin joulukuuhun, vaikka hallitus ilmoitti jo kesäkuun budjettiriihessä olevansa yksimielinen uudistuksen sisällöstä. Lakien eduskuntakäsittelyn aikana esityksissä on ilmennyt puutteita, joita ei ole kuitenkaan haluttu korjata. On ilmeistä, että lakeja joudutaan korjaamaan jo ensi vuoden aikana.

Tuloverolain merkittävin muutos on pääomatulojen verotuksen uudistaminen sekä siihen liittyen pääoma- ja ansiotulojen verotuksen eriyttäminen. Merkittävä osa yhteiskunnassa syntyvistä tuloista, pääomatulot, siirretään pois progressiivisen verotuksen piiristä. Ainoastaan ansiotuloihin sovelletaan jatkossa tulojen myötä kasvavaa veroa.

Pääoma- ja ansiotulojen eriyttämisen myötä yhteiskunnalle jää entistä pienemmät mahdollisuudet tasata verotuksellisin keinoin tuotannollisessa toiminnassa syntyviä tuloeroja. Pääomatulojen verouudistus kasvattaa tuloeroja suosien erityisesti suuria pääomatuloja saavia. Pieniä pääomatuloja kuten vuokratuloa saavia verouudistus sen sijaan rankaisee, koska omaisuustulovähennys poistuu.

Omaisuustulovähennyksen poistumisesta aiheutuviin ongelmiin on syytä palata ripeästi, mikäli vähennyksen poistolla todetaan olevan kielteisiä vaikutuksia.

Tulonjaollisesti pääomatulojen verouudistus on epäoikeudenmukainen. Mielestämme näin suuren muutoksen toteuttamista olisi täytynyt selvittää perusteellisemmin huomioiden myös tulonjaolliset näkökohdat. Uskomme, että uudistuksen sisältöön joudutaan palaamaan eri vaikutusten selvittyä lähimpien vuosien aikana. Tällöin eriyttämisen järkevyys tulee arvioida uudelleen ottaen huomioon myös se, miten pääoma- ja ansiotulojen verotusta on kehitetty kilpailijamaissa.

Pääomaverouudistuksen keskeisin lähtökohta on ollut eri pääomatulojen verotuksen yhtenäistäminen. Pidämme pääomatulojen verotuksen yhtenäistämistä tarpeellisenä, koska nykyinen verotus on varsin kirjavaa. Osa pääomatu-loista on progressiivisen verotuksen piirissä, osaan on sovellettu erittäin alhaista suhteellista verokantaa. Kuitenkin hyvän verojärjestelmän tunnusmerkki on, ettei se ohjaa sijoitustoimintaa.

Hallituksen tuloverolakiesityksen myötä ei päästä yhtenäiseen pääomatulojen verotukseen. Korkotuloille sallitaan edelleenkin alhainen ve-

rokanta, vuonna 1993 vain 20 %. Metsätulojen efektiivisen verokannan arvioidaan eri vähennysten ansiosta jäävän jopa vain puoleen 25 %:sta. Lisäksi ylipitkä siirtymäaika vesittää yhtenäiseen verotukseen siirtymisen metsätulojen osalta. Kattavimmin yleinen 25 %:n verokanta toteutunee vuokratulojen kohdalla. Tavoite pääomatulojen yhtenäiseen verotukseen siirtymisestä ei toteudu, vaan alhaisen verokannankin puitteissa sallitaan osalle tuloja efektiivistä verokantaa alentavat suuret huojennukset.

Omistajayrittäjän pääomatulo-osuuden laskemiseksi on kehitelty laskentasaäntö, jonka mukaan pääomatulo-osuudeksi luetaan 15 prosenttia yrityksen nettovarallisuudesta. Laskentasaäntö on keinotekoinen eikä perustu todelliseen tilanteeseen. Eduskuntakäsittelyn aikana laskentasaännön järkevyyteen ja toimivuuteen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota, vaikka se on yksi pääomaverouudistuksen keskeisimmistä rakenteellisista muuttujista.

On olemassa suuri vaara, että pääomatulo-osuutta lähdetään manipuloimaan erilaisilla määrittelyillä siitä, mitä kulloinkin luetaan varoiksi ja missä määrin velat otetaan huomioon nettovarallisuutta laskettaessa. Määrittelyjen muuttaminen tarkoitushakuisesti ei voi kuulua hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin.

Hyvä esimerkki edellä olevasta on hallituspuolueiden edustajien ajama siirtymäsaännös velkaisille pien- ja perheyrittäjille. Sen mukaan pitkäaikaisista veloista puolet, enintään 500 000 markkaa, jätetään vähentämättä varoista. Tällaiset säännökset vesittävät tavoitteen päästä edes teoriassa yhtenäiseen pääomatulojen verotukseen. Pidämme tärkeänä velkaisten yritysten selviämistä laman yli ja hyväksymme yhteiskunnan tuenkin kriisin yli pääsemiseksi, mutta emme pidä järkevänä tukea velkaisia samanaikaisesti verotuksella ja suoralla tuella. Elinkelpoiset yritykset tulisi pelastaa korkotuilla, joita on lisättykin tänä vuonna.

Pääoma- ja ansiotulojen verotuksen eriyttämisen suurin epäkohta on eri tulojen veroprosenttien iso ero. Ansiotulojen verotus vaihtelee 0:sta 65 %:iin tuloista riippuen. Pääomatulojen yleinen verokanta on 25 % riippumatta tulojen määrästä. Veroprosenttien suuri ero houkuttelee muuttamaan ansiotulot pääomatuloiksi. Syntyy uusia yhtiöitä pelkästään verokeinottelusyistä. Verokeinottelun minimoimiseksi eriyttämisen vaikutuksia yritysten perustamishalukkuuteen tulee seurata aktiivisesti ja ongelmaan tulee puuttua välittömästi, mikäli näin tapahtuu.

Pitemmällä aikavälillä tulojen kirjaaminen mahdollisimman laajana pääomatuloiksi johtaa kokonaisverokertymien pienenemiseen sekä verojen maksun jäämistä pelkästään palkansaajille. Tilanne muodostuu kestävämmäksi niin verottajan kuin veronmaksajien kannalta, jos veroero jää näin suureksi. Hallituspuolueiden edustajien neuvottelemat muutokset hallituksen verolakiesityksiin ovat erinomainen esimerkki siitä, kuinka mahdollisimman monet tulot halutaan jo nyt saada alhaisen pääomatuloprosentin piiriin. Pääomatulojen osuutta halutaan lisätä myös asettamalla katto ansiotulojen määrälle. Hallituspuolueet ovat sopineet eräitä elinkeinonharjoittajia koskevasta 600 000 markan ansiotulojen katosta, mikä on täysin perusteeton rajaus.

Ansio- ja pääomatulojen veroprosenttien eroa tulee kaventaa nostamalla pääomatulojen veroprosentti 30:een. Veroprosentin nostoa 30:een puoltaa myös se, että yritys- ja pääomaverotuksen taso on muutoin muodostumassa Suomessa kansainvälisesti verrattuna erittäin alhaiseksi. Yritys- ja pääomaverotuksen 30 prosentin taso ei siten muodosta uhkaa kansainväliselle kilpailukyvyillemme, koska useimmissa maissa verotus on jo tällä hetkellä ankarampaa.

Uudistus uhkaa kiristää pieniä pääomatuloja, kuten vähäistä vuokratuloa saavien verotusta. Uudistuksella saattaa olla jopa kielteinen vaikutus vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen tarjontaan. Jos pääomatulojen verotuksen uudistamisen todetaan vaikuttavan vuokra-asuntojen saatavuuteen, on pienten pääomatulojen verotuskohtelua muutettava.

Ansiotulojen verotuksen kiristäminen pysyvästi tai edes pakkolainana sopii erittäin huonosti tähän suhdannevaiheeseen. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot laskevat ensi vuonna tuntuvasti jo monien maksunkorotusten ja kunnallisveroäyrin nousun vuoksi, joten kulutuskyky syntä ei saisi kaventaa enää muilla tuloveronkorotuksilla. Lamavaiheeseen ajoitetuilla veronkorotuksilla syvennetään lamaa ja lisätään työttömyyttä. Pakkolainaveron myötä kasvaa ero pääomatulojen verotasoon, mikä pahentaa kokonaistilannetta.

Pääomatulojen verouudistus muuttaa täysin korkojen vähennysoikeuden laskentatapaa. Korkovähennyksen määrä lasketaan ensi vuonna käyttäen hyväksi alijäämähyvitystä ja ylimääräistä korkovähennystä. Oma vähennyksen laskentamalli on niille, jotka ovat vuosina 1989—91 valinneet noina vuosina voimassa olleen asuntovähennyksen.

Vähennysrakenteet ja vähennysten laskenta muuttuvat niin monimutkaisiksi, etteivät kansalaiset kykene itse laskemaan uusia vähennys oikeuksiaan. Kansalaiset ovat entistä enemmän verottajan armoilla. Tämä johtaa veronmaksajien oikeusturvan heikkenemiseen eli kehitys on täysin päinvastainen niihin tavoitteisiin nähden, joita hallitus on kirjoittanut hallitusohjelmaan. Ohjelman mukaan verotusmenettelyä kehitetään verovelvollisen oikeusturvaa parantaen.

Siirtymäkausi nykyisistä korkovähennyksistä uuteen on hoidettavissa paljon selkeämmillä verovähennyksillä kuin mitä hallituspuolueet esittävät. Kulutusluottojen erottelu muista luotoista aiheuttaa verohallinnolle niin paljon lisätyötä eriytetyssä verojärjestelmässä, ettei erottelua ole järkevää tehdä. Kulutusluottojen vähennys oikeuden poisto ajoittuisi myös täysin väärään suhdannevaiheeseen.

Siirtymävaihe on järkevää hoitaa ottamalla käyttöönsä tasasuuruinen 35 prosentin verovähennys oikeus, joka alenisi viidessä vuodessa 30 prosenttiin eli pääomaverouudistuksen mukaiseksi vähennys oikeudeksi. Vähennys oikeus perustuisi vuosittaisiin, todellisiin asunto- ja opintolainojen korkomenoihin eikä vuoden 1992 lopun mukaiseen velkatilanteeseen. Vähennys olisi hallinnollisesti selkeä sekä tulonjaollisesti oikeuden mukainen.

Hallitus supistaa lapsiperheille tärkeän lastenhoitovähennyksen markkamäärää siten, että nettomenetykset voivat nousta jopa yli 1500 markkaan vuodessa. Emme hyväksy lastenhoitovähennyksen tehtävää muutosta, koska samanaikaisesti ei muuteta koko lapsiperheiden tukijärjestelmää siten, että se korvaisi menetykset.

Hallitus leikkaa lastenhoitovähennystä vedoten valtiontalouden säästötarpeisiin, mutta samanaikaisesti hallituspuolueilla on ollut varaa tehdä verolakeihin muutoksia, joilla pienennetään valtion verotuloja. Hallitus supistaa lapsiperheiden etuja lieventääkseen mm. maatalouden harjoittajien verotusta.

Tuloverolaki on kirjoitettu siten, että pääomatulosta suoritetaan veroa vain valtiolle. Kyseessä on erittäin suuri muutos nykyiseen käytäntöön. Muutos aiotaan toteuttaa selvittämättä laajemmin sen pitemmän aikavälin vaikutuksia. Hallitus lupaa turvata kunnille kuuluvan osuuden kertyvistä pääomatulojen veroista, mutta käytännössä sen toteutuminen on epävarmaa jo senkin vuoksi, että veromenetykset aiotaan kompensoida pitkän ajan keskiarvoista poikkeavien, lamavuosien verokertymien perusteella.

Kuntien itsenäistä asemaa ollaan lisäämässä valtionosuus uudistuksen myötä. Kuntien vastuu tulojen käytöstä lisääntyy. Tässä tilanteessa olisi hyvä, jos kunnilla olisi käytössä myös mahdollisimman monia rahoitustapoja toimintojen rahoittamiseen. Kunnallis- ja kiinteistöveron lisäksi kuntien tulisi saada verotuloa myös pääomatuloista. Oikeus saada veroja myös yritys- ja pääomatuloista vaikuttaa kuntien halukkuuteen ottaa erityyppisiä yrityksiä alueelleen, joten tästäkin syystä kunnilla tulisi olla verotusoikeus pääomatuloihin.

Pääomatulojen verouudistus muuttaa metsätulojen verotusta radikaalisti. Tavoite siirtyä todellisten metsätulojen verotukseen on sinänsä hyvä, mutta nyt uudistus jää puolitiehen ja se aiotaan toteuttaa selvittämättä muutoksen metsäpoliittisia vaikutuksia. Metsätulojen verotuksen uudistaminen olisi täytynyt valmistella perusteellisemmin. Siksi uudistuksen toteuttamista tulisi siirtää yhdellä vuodella.

Metsätulojen verotuksessa tulisi löytää malli, joka johtaisi näidenkin pääomatulojen efektiiviseen 30 prosentin veroon. Erilliset metsävähennykset ja menovaraukset ovat tarpeettomia, samoin ylipitkät siirtymäajat.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 § Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että kunnilla on oikeus saada aiempia vuosia vastaava osuus yhteisö- ja pääomatulojen verotuloista. Kuntien osuus ei olisi enää äyripohjainen, vaan verotulot jaettaisiin erikseen säädettävällä tavalla. Kuntien tulopohjan varmistamiseksi olisi kuitenkin selkeämpää, jos lakiin kirjattaisiin kunnat yhdeksi veronsaajista. Pääperiaatteena tulee olla se, että sekä ansiotuloista että pääomatuloista kertyvien verojen veronsaajina ovat valtio, kunnat ja seurakunnat.

32 § Esitämme metsätulojen verouudistuksen lykkäämistä vuodella, jotta uudistuksen sisältöä ja vaikutuksia voitaisiin selvittää perusteellisemmin. Tähän muutokseen liittyen tulee 32 §:stä, jossa luetellaan eri pääomatulot, poistaa metsätalouden pääomatulo yhtenä pääomatulolajina. Hallituspuolueiden eduskuntaryhmien sopimuksella pääomatulojen luetteloa täydennettiin maaineksista saaduilla tuloilla. Emme hyväksy pääomatulo-käsitteen laajentamista esitetyllä tavalla, koska näin siirrettäisiin keinotekoisesti tuloja alemman verokannan piiriin.

40 § Emme pidä perusteltuna eduskuntaryhmien neuvottelemaa muutosta hallituksen alkuperäiseen esitykseen. Muutoksella laajennetaan pääomatuloksi kirjattavaa tulonosaa tavalla, johon ei ole järkeviä perusteita.

41 § Tähän pykälään mietintöön kirjatut muutokset liittyvät hallituspuolueiden eduskuntaryhmien tekemiin päätöksiin, joilla keinotekoisesti laajennetaan pääomatulojen piiriin luettavia tuloja. Emme hyväksy näitä muutoksia, joten pidämme hallituksen esitystä tämän pykälän osalta perusteltuna.

43 § Viitaten siihen, että esitämme metsätulojen verotuksen uudistamisen lykkäämistä, tulee tämä pykälä poistaa kokonaan.

46 § Viitaten siihen, että esitämme metsätulojen verotuksen uudistamisen lykkäämistä, tulee pykälän viimeinen momentti poistaa.

47 § Viitaten siihen, että esitämme metsätulojen verotuksen uudistamisen lykkäämistä, tulee pykälän toinen momentti poistaa.

48 § Hallituksen esitykseen tehdyt muutokset perustuvat tämänkin pykälän kohdalla hallituspuolueiden ryhmien väliseen sopimukseen. Muutoksilla laajennettiin verottomuutta sukupolvenvaihdostilanteissa. Emme pidä tehtyjä muutoksia perusteltuina, joten 1 momentin 3 kohta tulee poistaa.

55 § Viitaten siihen, että esitämme metsätulojen verotuksen uudistuksen lykkäämistä, tulee pykälä poistaa kokonaan.

56 § Viitaten siihen, että esitämme metsätulojen verotuksen uudistamisen lykkäämistä, tulee pykälä poistaa kokonaan.

58 § Verouudistus muuttaa korkojen vähennysoikeuden laskentatapaa oleellisesti. Eduskuntaryhmien välisissä neuvotteluissa on vähennysoikeutta rajattu edelleen siten, että kulutusluottojen vähennysoikeus poistuu.

Kyseessä on muutos, jota voitaisiin hyvin perustella toisenlaisessa suhdannetilanteessa ja voimassa olevan lainsäädännön mukaisessa verojärjestelmässä. Eriytettyyn verojärjestelmään sovellettuna kulutusluottojen vähennysoikeuden poisto johtaa kuitenkin verohallinnossa niin kohtuuttomaan lisätyöhön, ettei tällaista rajausta tulisi tehdä.

Hallitus aikoo toteuttaa rajauksen ottamatta huomioon asiantuntijoiden hyvin kriittisiä näkemyksiä. Korkojen erottelu niiden käyttötarkoituksen mukaan on käytännössä mahdotonta ja johtaa vain lain kiertämiseen. Emme hyväksy mietintöön kirjattuja muutoksia. Pidämme hallituksen esitystä näiltä osin eriytettyyn verojärjes-

telmään parhaiten sopivana. Jos kulutusluotot halutaan rajata vähennysoikeuden ulkopuolelle, muutos täytyy tehdä vasta perusteellisten selvitysten jälkeen siten, ettei se johda verotuksen monimutkaistumiseen.

99 § Lapsiperheiden tukijärjestelmiä ei saisi muuttaa puuttamalla yhteen osaan kokonaisuutta. Emme hyväksy lastenhoitovähennyksen markkamäärän alentamista, koska samanaikaisesti ei tehdä muutoksia suoriin tulonsiirtoihin, joilla menetys korvattaisiin. Lapsenhoitovähennys tulee säilyttää vuoden 1992 tason mukaisena.

105 § Opintorahavähennystä ei ole esitetty aikuisopintorahan saajille, vaikka aikuisopintoraha on pienimmillään sama kuin korkeakoulupöytäkirjan opintoraha. Tämä on selvä epäkohota. Tätä pykälää tulee muuttaa siten, että se koskee myös laissa tarkoitettua aikuisopintorahaa.

Esitämme myös vähennystä leikattavaksi tulojen perusteella vain 40 prosentin mukaisesti vastoin hallituksen esittämää 50 prosenttia.

111 § Viitaten siihen, että esitämme metsäverotuksen uudistuksen lykkäämistä vuodelle, tulee tämä pykälä poistaa kokonaan.

114 § Mietintöön tehty muutos liittyy hallituspuolueiden ryhmien tekemiin veromuutoksiin, joilla sora-ainesten verokohtelua muutettiin. Emme hyväksy näitä muutoksia, joten pidämme hallituksen esitystä näiltä osin perusteltuna.

124 § Pääomatulojen veroprosentti on hallituksen esityksessä alhainen, verrattiinpa verotaso muihin maihin tai ansiotulojen verotuksen tasoon Suomessa. Pääoma- ja ansiotulojen veron kaventamiseksi on perusteltua säätää pääomatulon tuloveroprosentti 30:een. Tätä puoltavat myös vertailut muihin maihin. Suomen verotaso on jäämässä kansainvälisissä vertailuissa miltei alhaisimmaksi, ellei veroprosenttia nosteta.

Veroprosentin nosto 30:een toisi valtiolle ja kunnille verotuloja lisää arvioiden mukaan noin 1—2 miljardia markkaa. Samalla velkojen osalta vähennyksen suuruus kasvaisi, koska vähennys tehdään saman prosentin mukaisesti. Kysymyksessä olisi siis tulonsiirto puhdasta pääomatulosta saavilta velkaisille kotitalouksille ja yrityksille.

139 § Esitämme lähdeverolakiin (HE 281) muutoksia, joiden perusteella vuosiluku 1995 tulee muuttaa vuodeksi 1994.

140 § Vedoten siihen, että esitämme metsätulojen verotuksen uudistamisen lykkäämistä, tulee tämä pykälä poistaa kokonaan.

143 § Viitaten siihen, että esitämme 58 §:n hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena, ovat 143 §:n mietinnössä kirjatut siirtymäsäännökset tarpeettomia. Hyväksymme pykälän hallituksen esityksen mukaisena.

144 § Hallituksen esittämä ylimääräinen korkovähennys on erittäin monimutkainen ja sen soveltamisesta tulee paljon ongelmia. Osa ongelmista on kirjattu myös mietinnön perusteluihin. Myönteistä on korkovähennyksen leikkurin poistaminen, jonka hallituspuolueet tekivät opposition vaatimuksesta.

Vähennyksen määräytyminen vuoden 1992 lopun asunto- ja opintovelkojen mukaisesti tulee aiheuttamaan ongelmia erityisesti tilanteissa, joissa perheet hajoavat joko avioeron tai kuolemantapausten seurauksena. Esitetty 10 vuoden siirtymäkausi on myös perusteettoman pitkä. Kymmenen vuoden ajan saisi automaattisesti vuoden 1992 korkotilanteen perusteella vähennyksen, vaikka ei olisi ollenkaan korkoja tai omistusasuntoa. Tämä mahdollistaisi vuoden vaihteeseen liittyen tämän lainkohdan hyväksikäytön.

Hyväksytty malli säilyttää nykyisen järjestelmän huonoimman osan eli tulosisidonnaisuuden. Vähennys määräytyisi edelleen tulojen perusteella siten, että esim. työttömyydestä johtuva tulojen aleneminen aiheuttaisi korkovähennyksen pienemisen.

Verohallinnon ja veronmaksajien kannalta päädyttään paljon selkeämpään ja sosiaalisesti oikeudenmukaisempaan tulokseen ottamalla käyttöön tasasuuruinen, verosta tehtävä 35 %:n vähennys, joka olisi voimassa seuraavat viisi vuotta alentuen vuosittain yhdellä prosenttiyksiköllä. Vähennys perustuisi vuosittaisiin todellisiin asunto- ja opintolainamenoihin, eikä vuoden 1992 lopun mukaisiin lainoihin. Näin välttyttäisiin perheiden erotilanteisiin liittyviltä soveltamisongelmilta. Tasasuuri 35 %:n vähennysoikeus antaisi tulotasosta riippumatta samansuuruisen nettohyödyn, joten vähennysrakenne olisi oikeudenmukainen. Erot verrattuna nykyisiin vähennysoikeuksiin jäisivät erittäin pieniksi. Nettomääräisiä menetyksiä tulisi lähinnä hyvätuloisille. Sitä vastoin pieni- ja keskituloiset saisivat nykyistä suuremman nettomääräisen hyödyn vähennyksestä. Leikkauskohta edellä mainitun osalta olisi noin 130 000 markan vuositulo. Esitetty tasavähennys poistaisi kaikki valiokunnan mietinnössä hyväksyttyyn malliin liittyvät ongelmat.

149 § Pykälään tehdyllä muutoksella muute-

taan pääomatuloiksi laskettavaa tulon osaa veroteoreettisesti kestävämmällä tavalla. Muutos perustuu hallituspuolueiden ryhmien keskinäiseen sopimukseen, jolla verojärjestelmää muutettiin monilta osin huomommaksi ottamatta huomioon asiantuntijoiden näkemyksiä. Tehty muutos saattaa kannustaa velkaantumiseen tilanteissa, joissa se ei ole edes järkevää. Pienille yrityksille annettava tuki pitäisi antaa mieluummin suorana tukena kuin muuttamalla verojärjestelmää keinotekoisesti. Pidämme hallituksen esitystä tämän pykälän osalta perusteltuna.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi seuraavat pykälät näin muutettuina:

Lain soveltamisala

1 §

Tulovero ja veronsaajat

Ansiotulosta ja pääomatulosta suoritetaan veroa valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle. Kuntien ja seurakuntien oikeus pääomatulojen verotuksen tuottoon otetaan huomioon jaettaessa verotuloja siten kuin jäljempänä tässä luvussa säädetään.

Yhteisön ja yhteisetuuden tulosta suoritetaan veroa niin ikään valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle.

Pääomatulon veronalaisuus

32 §

Pääomatulo

Veronalaista pääomatuloa on, siten kuin siitä jäljempänä tarkemmin säädetään, omaisuuden tuotto, omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ja muu sellainen tulo, jota varallisuuden voidaan katsoa kerryttäneen. Pääomatuloa on muun ohessa korkotulo, pörssiyhtiöstä saatu osinkotulo, vuokratulo, voitto-osuus, henkivakuutuksen tuotto (*poist.*) ja luovutusvoitto. Pääomatuloa on myös muusta yhtiöstä kuin pörssiyhtiöstä saadun osingon, jaettavan yritystulon, yhtymän osakkaan tulo-osuuden sekä porotalouden tulon pääomatulo-osuus.

40 §

*Elinkeinoyhtymän osakkaan tulo-osuuden
pääomatulo-osuus*

(1—3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(4 mom. *poist.*)
(4 mom. kuten 4 mom. *hallituksen esityk-*
sessä)

41 §

Nettovarallisuuden laskenta

(Kuten *hallituksen esityksessä*)

Metsätaloudesta ja porotaloudesta saatu tulo

43 §

(*Poist.*)

46 §

Luovutusvoiton laskeminen

(1—6 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(7 mom. *poist.*)

47 §

*Omaisuuksien hankintamenojen laskemista
koskevia erityisiä säännöksiä*

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(2 mom. *poist.*)
(2 ja 3 mom. kuten 3 ja 4 mom. valiokunnan
mietinnössä)

48 §

Verovapaat luovutusvoitot

Omaisuuksien luovutuksesta saatu voitto ei ole
veronalaista tuloa, jos verovelvollinen luovuttaa
(1 ja 2 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)
(3 kohta *poist.*)
(2—4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(5 mom. *poist.*)

49 §

Osittain verovapaat luovutusvoitot

Luovutusvoiton veronalaista määrää lasket-
taessa luovutushinnasta vähennetään vähintään
80 prosenttia, jos
(1—4 kohta kuten *hallituksen esityksessä*)
(5 kohta kuten 4 kohta valiokunnan mietin-
nössä)
(2 mom. kuten *hallituksen esityksessä*)

55 ja 56 §

(*Poist.*)

58 §

Korkomenot

(Kuten *hallituksen esityksessä*)

Puhtaasta ansiotulosta valtion- ja kunnallisve-
rotuksessa tehtävät vähennykset

96 §

Eläkevakuutusmaksuvähennys

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Lisäksi verovelvollisella on oikeus vähentää
omasta ja puolisonsa muun kuin 1 momentissa
tarkoitettua vapaaehtoisen eläkevakuutuksen
maksuja 30 000 markan määrään saakka vuo-
dessa, jos:

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

2) vakuutukseen perustuva eläke olisi yhdessä
vakuutetun muuhun pakolliseen ja vapaaehtoi-
seen eläketurvaan perustuvien eläkkeiden kanssa
enintään 60 prosenttia tulosta, jonka perusteella
vakuutetun lakisääteinen eläke laskettaisiin, jos
hän olisi vakuutuksen ottamisvuonna tullut työ-
kyvyttömäksi.

(3—6 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

99 §

Valtionverotuksen lapsenhoitovähennys

(Kuten *hallituksen esityksessä*)

105 §

Kunnallisverotuksen opintorahavähennys

Jos verovelvollinen on saanut korkeakoulu-
opiskelijoiden opintotuesta annetussa laissa
(111/92) tarkoitettua opintorahaa tai *aikuisopin-*
torahaa, hänen puhtaasta ansiotulostaan vähen-
netään kunnallisverotuksen opintorahavähen-
nys. Sen täysi määrä on 13 000 markkaa, kuiten-
kin enintään opintorahan määrä. Vähennystä
pienennetään 40 prosentilla siitä määrästä, jolla
verovelvollisen ansiotulon määrä ylittää opinto-
rahavähennyksen täyden määrän.

111 §

(*Poist.*)

114 §

Hankintamenon jaksottaminen

(Kuten *hallituksen esityksessä*)

VI OSA

VERO

1 luku

Valtionvero ja yhteisön tulovero

Yleisiä säännöksiä

124 §

Veron määräytyminen ja jakautuminen veronsaajien kesken

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Pääomatulon tuloveroprosentti on 30. Yhteisön ja yhteisötuuden tuloveroprosentti on niin ikään 30, joka jakautuu eri veronsaajille tuleviin osuuksiin seuraavasti: valtion osuus 15,55 prosenttiyksikköä, kunnan osuus 13,44 prosenttiyksikköä ja seurakunnan osuus 1,01 prosenttiyksikköä.

(3—5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

139 §

Korkotulon lähdeverosta annetun lain mukaiset korot

Sellainen korkotulon lähdeverosta annetussa laissa tarkoitettu korko, joka on kertynyt ajalta

ennen vuotta 1994, ei ole tämän lain mukaan veronalaista tuloa.

140 §
(Poist.)

143 §

Eräät siirtymäsäännökset

(1—5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(6 mom. poist.)

144 §

Siirtymäkauden korkovähennys

131 §:n 1 momentissa tarkoitettu tuloveroprosentin mukainen prosenttiosuus pääomatulolajin alijäämästä on vuonna 1993 35 prosenttia, vuonna 1994 34 prosenttia, vuonna 1995 33 prosenttia, vuonna 1996 32 prosenttia ja vuonna 1997 31 prosenttia siltä osin kuin alijäämä on muodostunut asunto- tai opintovelan koroista.

149 §

Yritystulon pääomatulo-osuuden laskenta verovuonna 1993

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1992

Matti Luttinen
Tuulikki Hämäläinen
Timo Laaksonen

Jouni Backman
Lea Savolainen

Pentti Lahti-Nuuttila
Timo Roos
Asko Apukka

II

Verojärjestelmämme kokonaisuudistus on monesta syystä tarpeellinen ja kiireellinen. Veropohjan laajentaminen, verotuksen yksinkertaistaminen sekä kaksinkertaisen verotuksen välttämisen ovat välttämättömiä tavoitteita. Hallituksen esityksessä esitetyillä keinoilla ja valiokunnan enemmistön tekemillä muutoksilla näihin tavoitteisiin ei kuitenkaan päästä.

Suurimpana ongelmana on valtava ero pääoma- ja ansiotulojen veroasteissa: pääomatuloja verotetaan 25 %, kun ansiotulon verotus voi nousta jopa 65 prosenttiin. Tämä houkuttelee veronkiertoon siten, että ansiotuloja pyritään naamioimaan pääomatuloiksi.

Pääomatulojen veroprosentin nosto hallituksen esittämää 25 prosenttia korkeammaksi on tässä taloudellisessa tilanteessa kuitenkin yritysten kestokyvyn kannalta mahdoton, etenkin kun ottaa huomioon, että esitetty 25 prosentin verokanta yhdessä varausten poiston kanssa tosiasiasa kiristää yritysverotusta. Ongelmana on suomalaisten yritysten heikko pääomarakenne kansainvälisesti verrattuna. Tavoitteena tulee olla paitsi sen vahvistaminen myös lisätä pääoman muodostusta Suomessa sekä pääomavirtoja Suomeen.

Nykyisen ja edellisen hallituksen talouspolitiikan vuoksi olemme nyt verotuksellisesti hedelmättömässä tilanteessa; suhdanne- ja integraatiopolitiittisista syistä tuloverotusta olisi välttämättömästi laskea, toisaalta valtiontalous ei kestä verokertymän voimakasta alentamista. Paras ulospääsy syntyneestä tilanteesta on ympäristöverojen laajamittainen käyttöönotto korvaamaan työnverotusta.

Suomessa harjoitettu ympäristöveropolitiikka on ollut ja on edelleenkin kapea-alaista ja sen päällimmäinen tavoite on kerätä valtiolle varoja. Ympäristöverojen vuosittaisen tuoton arvioidaan olevan alle 1,5 mrd mk, mikä on vain 1,3 % valtion vero- ja veronluonteisista tuloista ja varsin vaatimaton summa esimerkiksi 30 mrd markan tuloverokertymään nähden. Ruotsissa ympäristö- ja energiaveroilla kerätään noin 50 mrd kruunua eli 3 % BKT:sta. Samalla BKT-osuudella mitattuna Suomessa tulisi kerätä ympäristömaksuja noin 15 mrd markkaa eli kymmenkertainen määrä nykyiseen verrattuna.

Kestävän kehityksen edistämiseksi olisi ryhdyttävä siirtämään verotuksen painopistettä ympäristöverotuksen suuntaan. Ns. vihreä vero uudistus eli tuloverotuksen keventäminen katta-

van ympäristöverotuksen kautta paitsi vähentäisi ympäristöongelmia myös parantaisi työllisyyttä. Jotta uudistuksen vaikutukset eivät jäisi pelkästään fiskaalisiksi, pitäisi budjetin tuloverokertymästä siirtää useiden miljardien markkojen suuruinen erä koottavaksi ympäristöverotuksella.

Ympäristöverotuksen tulee kohdistua pahimpiin ilman-, maaperän- ja vesistösaasteisiin saasteveroina, merkittäviin luonnonvarojen käytön resurssiveroina sekä ns. energiaverona fossiilille polttoaineille. Verotuksen tällaisen kehityssuunnan pitää olla jatkuvaa ja hallituksen tulee jo ensi vuoden budjetin julkistamisen yhteydessä esittää useamman vuoden ohjelma, josta selkeästi ilmenisi määrätietoinen tavoite verotuksen kokonaisrakenteen radikaaliksi muuttamiseksi.

Nykyisen laman aikana työttömyys on nousut yhdeksi polttavimmaksi kysymykseksi. Siirtyminen työn verottamisesta ympäristöhaittojen verottamiseen merkitsisi työvaltaisten alojen kilpailukyvyn paranemista.

Uudet ympäristöverot olisi järkevää toteuttaa nyt laman aikana, koska sopeutumisvaikutukset olisivat kaikkein pienimmät. Nyt yrityssektorille annettaisiin riittävän ajoissa oikea signaali verotuksen tulevasta kehityssuunnasta, jolloin yritykset voisivat ottaa sen huomioon tulevilla investointisuunnitelmissaan.

Hallituksen esityksessä metsäverotusta kevennetään huomattavasti. Esitetty siirtymäkauden järjestely kaksine erilaisine verojärjestelmineen on kaikkea muuta kuin verotuksen yksinkertaistamista. Lisäksi hallitus ei ole pystynyt tuomaan julki, mikä vaikutus uudella verojärjestelmällä olisi metsätalouteen kokonaisuutena. Näin ollen hallituksen esitys on metsäverotuksen osalta keskeneräinen, joten tältä osin uudistusta tulisi vastalauseessa n:o 1 esitetyllä tavalla lykätä.

Maa-ainesten verottamisen osalta yhdyin vastalauseeseen n:o 1 ja totean lisäksi, että maa-aineet on nähtävä paitsi omaisuutena ja tulonlähteenä myös uusiutumattomina luonnonvaroina ja sen vuoksi niiden käyttö on saatettava ympäristöverouudistuksen myötä haittaverotettavaksi.

Korkovähennyksen osalta olen sitä mieltä, että hallituksen alkuperäiseen esityksen selkeys eri korkojen kohtelemisesta samalla tavalla on perusteltua, koska niiden tosiasiallinen erottaminen toisistaan on mahdotonta käytännössä. Va-

liokunnan enemmistön kanta jakaa korot neljään luokkaan on paitsi harhaanjohtavaa myös hallinnon kannalta työlästä, kallista ja virheellistä. Siirtymä uuteen järjestelmään on harkittava huolella ja kohtuusseikat huomioon ottaen, sillä omistusasumiseen ja sen myötä asuntovelkoihin pakottaneen vinon asuntopolitiikan uhreille ei voida säilyttää kasvavaa velkataakkaa verovähennysoikeuden äkinäisen muutoksen vuoksi. Sen vuoksi yhdyin vastalauseessa n:o 1 esitettyyn siirtymäsäännökseen, joka on paitsi hallinnollisesti yksinkertainen myös veroeettisesti tyylikäs ja sosiaalisesti oikeudenmukainen.

Hallituksen esittämä lapsivähennyksen alentaminen on verotuksen selkiyttämisen kannalta perusteltu, mutta yksittäisenä toimenä epäoikeudenmukainen. Lapsivähennys tulisi poistaa vasta, kun lapsilisiä on korotettu ja samalla saatettu verotuksen piiriin. Vuodelle 1993 tehdyt tuloratkaisut, valtion ja kuntien säästötoimet sekä työllisyystilanne tulevat useiden tutkimusten mukaan koitumaan juuri velkaantuneiden lapsiperheiden osalta kaikkein kohtuuttomimmiksi.

Yritysten ja yhteisöjen velvollisuutta maksaa kirkollisveroa on kritisoitu jo vuosia. Hallituksen esitys kuitenkin säilyttää nykyisen käytännön perusteluilla. Kirkollisvero on luonteeltaan eräänlainen jäsenmaksu, jota vastaan kirkon jäsenet saavat tiettyjä kirkollisia tai lähinnä henkilökirjoitukseen liittyviä hallinnollisia palveluja. Yritykset ja yhteisöt eivät voi olla kirkon jäseniä eikä kirkko tarjoa yrityspalveluja. Näin ollen tulisi yhteisöjen velvollisuus maksaa kirkollisveroa poistaa.

Suomessa oli ennen voimassa järjestelmä, jossa lahjoitukset yleishyödyllisille yhteisöille olivat tiettyyn rajaan asti verovapaita. Hallitus esittää nyt, että yhteisöt voisivat vähentää pääomatulostaan vähintään 5 000 markan lahjoitukset, milloin ne on annettu suomalaisen kulttuurin tai tieteen tai taiteen edistämiseen. Mielestäni tämä on riittämätöntä. Olisin toivonut, että valiokunta olisi mietinnössään kehottanut hallitusta tuomaan pian eduskunnalle esityksen, jolla vähennysoikeus laajennetaan koskemaan myös muita yleishyödyllisiä yhteisöjä kuten kehitysyhteistyötä ja ympäristönsuojelua harjoittavia yhteisöjä. Lisäksi vähennysoikeuden pitäisi koskea myös yksittäisten kansalaisten tekemiä lahjoituksia.

Tämä järjestelmä on perusteltavissa sekä moraalisesti että kansantaloudellisesti. Yleishyödylliset yhteisöt tuottavat usein julkista sektoria edullisemmin palveluita, jotka Suomen

kaltaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa voisivat kuulua valtion tai kunnan tehtäviin. Osittain tämä johtuu siitä, että yleishyödylliset yhteisöt osaaavat tehokkaasti hyödyntää vapaaehtoisten ihmisten voimavaroja. Yleishyödyllisille yhteisöille annettujen avustusten verovapaus olisi mitä ilmeisimmin omiaan lisäämään kansalaisten halukkuutta osallistua yhteisiin yleishyödyllisiin kuluihin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että tuloverolain yleisperusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus tuo pian eduskunnalle esityksen yleishyödyllisille yhteisöille annettujen lahjoitusten verovähennyskeinoisuudesta sekä ansio- että pääomatuloista.”

Samalla ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvän 1. lakiehdotuksen 1, 21, ja 124 § hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1 §

Tulovero ja veronsaajat

Ansiotulosta suoritetaan veroa valtiolle ja kunnalle (*poist.*).

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Yhteisön ja yhteisetuuden tulosta suoritetaan veroa valtiolle ja kunnalle (*poist.*).

21 §

Osittain verovapaat yhteisöt

Tulon perusteella suorittavat veroa kunnalle (*poist.*) 124 §:n 3 momentissa tarkoitetun tuloveroprosentin mukaan:

(1—3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

(2—6 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

124 §

Veron määräytyminen ja jakautuminen veronsaajien kesken

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Pääomatulon veroprosentti on 25. Yhteisön ja yhteisetuuden tuloveroprosentti on niin ikään 25, joka jakaantuu eri veronsaajille tuleviin osuuksiin seuraavasti:

valtion osuus 13 prosenttiyksikköä ja	(3 ja 4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
kunnan osuus 12 prosenttiyksikköä (<i>poist.</i>)	(5 mom. <i>poist.</i>).

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1992

Hannele Luukkainen

III

Yhdyn vastalauseeseen n:o 1 pykälien 32, 40, 41, 43, 46, 47, 48, 49, 55, 56, 58, 99, 105, 111, 114, 139, 140, 143, 144 ja 149 osalta.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1992

Hannele Luukkainen

